

ROMAAN

No 15

SISU:

SP
1530

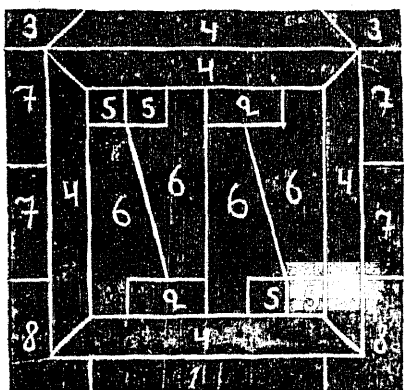
- H. Courths-Mahler : Griseldis.
J. Weidenstrauch : Prohwet.
P. Grünfeldt : Mõtted.
Maksim Gorki : Noore-ea sõbrad.
Paul Grotowsky : Wiljapea palwe.
K. G. Ossian-Nilson : On saabund päew.
Gösta Segerkrantz : Daam Moulin-Rouge'ist.
Dan Bergmann : Elektriwann.
Piiri Kaljo : Wennad.
Otto Höcker : Oma maalapike.

*Kirjastus-osaühisus „Areng”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.*

Kindmõistatus

Nr. 15 (81).

Nummerdatud jaod tulewad väljalõigata ja neist jagudest kokkuseada ühe suurlinna nime.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 10. septembrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 19 (85).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) 1 aastakäik „Romaan“ 1923 ilukõites; 2) Joh. Semper — Pierrot; 3) Marie Under — Sonetid.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 11 (77)

Ristsõnademõistatuse seletus.

A	R	E	N	G		R	O	I	W	A
H		I		A	R	U		H		A
W		S		A		R		N		L
E		E		S	A	I		U		O
N	I	N	A		U		A	S	T	E
	M		U	U	D	I	S		A	
H	E	I	N		R		T	I	I	K
E		N		L	U	U		L		A
L		K		I		D		M		W
D		A		N	O	U		A		A
E	N	D	L	A		S	I	R	E	L

Õiged seletusi saatsid:

Tallinnast: Harald Abram, Tiit Ahwen, L. Aken, R. Aawassiar, E. Dö-ring, E. Emann, R. Esop, R. Eewel, Aleksander Grünberg, Leonid Grigorjew, E. Heinrichson, Leida Huberg, Linda Jõgi, Ernst Intal, K. Kihlefeldt, ins. I Kollist, Olga Kink, E. Kaup, Alfred Kuuskmann, Egon Kaeli, L. Künnapuu, M. Karro, Hans Klammer, A. Kämfud, Leo Kents, Elmar Kallas, R. Laes, Peedu Kollist, Hilja Kollist, Helene Kollist, Edmund Leiten, R. Laus, Wana Moode, B. Mikkin, P. Melifer, A. Milkop H. Masing, Hans Naber, Wallfried Neumanskraft, Amanda Neumanskraft, K. Parol, F. Pakman, M. Proos, Elwine Piilow, M. Poolakes, Paul

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENK“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	80.—	(üks B Laenupanga majas).			
Üksiknumber	40.—	Telefon 12-53.			

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 15 (81)

August 1925

IV aastakäik.

Grifeldis.

Saksa kirjniku H. Courths-Mahler'i romaan.

5

Arja läbi lugedes waatas ema Anna mõteldes oma ette.

Kui kummaline! On see juhus või saatus korraldus? Ma mõtlen, soovitan kaawatata su tütrele — on juba leitud, mu armas Harro. Ja teab Jumal, tublimat kui meie armas Grifeldis ei mõits ma sulle leida, nii kaua kui ma ka otisksin.

Nii mõistlik wana daam.

Ja pea nooruslikus elaruses hüppas ta üles ja kõlistas. Teenija astus sisse.

„Berta — kutsuge preili von Ronach sias — noor preili von Ronach. Ma lasen paluda teid otsekohe sias tulla.“

Teenija kadus. Ja mõned minutid hiljem astus Grifeldis ema Anna tuppa.

„Teie lasite mind kutsuda, ema Anna. Siin ma olen,“ ütles ta omal särawol, wärskel wiisil.

Wana daam kumardus tema poole.

„Jah, lapsukene — mul on midagi tähtsat Teiega läbirääkida. Kui midagi ei muutu, siis o en Teie jaoks ühe sündsa toha leidnud — oletades muidugi, et te wastu tahate wõtta.“

Grifeldis tuli lähemale.

Seda tahan ma muidugi, ema Anna. Ma ju ütlesin, järgmise toha, mis mulle pakutakse, wõtan järeloomõtlemata wastu.“

Seda ei pea Teie mitte, armas Grifeldis. Teie peate palju walmimalt järele mõtlema.

Tulge, istuge minu juure. Koht, millest teile räägin, wiiks teid mehe majasse, kelle küljes, wast loogu ajaks, halb plekk — kuitgi ta iseselles süüdi pole.“

Grifeldis oli toolile istunud. Ta tegi suured siimad ja waatas wanale daamile otja. Ta oli wähe kahwatuks muutunud, sest oma terawa mõistusega sai ta tohe aru, kellest wana daam rääkis.

„Ema Anna — on see krahw Treuenfelsi maja?“ küsis ta ruttu.

See jaatas.

„Jah, Grifeldis. Krahw Treuenfels otsib kaawatatajannat oma tütrekehele — üht isikut, kes walmis on lapsele kõigis asjus ema aset täitma. Ta palub mind selles ühte kohast daami soovitada. Kõigis asjus on mul seal juures waba läsi. Ma wõiksin Teie jaoks wäga head tingimused teha — oletades, et selle toha wastu tahate wõtta.“

Wähesel ajal jäi toas kõik walfseks. Grifeldis surus peopesad kõwasti kokku ja waatas enese ette. Nähtawasti miwitas ta. Aga see miwitus polnud mitte kahklus, nagu seda ema Anna mõtles, nimelt selles, et tohta wastu wõtta ühe wandealuse majas. Ta kahklus oli hoopis teise olulorra pärast. Ta tundis, et midagi tugawat, sundiwat, seletamatut tõmbas teid mehe poole, kes raske saatuses all kannatas, ja kelle õitsesid näojooned sügawa mulje ta

noorele südamele olid jätnud. Ta kartis, et ta süda ei saa rahulitult jääda, kui tema lähemas ümbruses peaks elama. Temas oli midagi, mis talle ütles: „Ara andu hädaohule, millest sa wabest üle ei saa.“

Uga sellegipärast oli temas ta ühtlasi midagi, mis sundis teda seda kohta wastu wõtma.

Et ta oma wastusega wiivitas, ütles wana daam mõne aja pärast:

„Ma saan aru, armas laps, et Teie seda hästi järele tahate mõelda. Ma ei taha Teie seda ka milgil tingimusel peale sundida. Wast aga loete seda krahw Treuenfelsi kirja. Siin pole saladust — wähemalt mitte Teile, kes Te neil nädalail kõik mu hirmu ja muret selle nooremehe pärast tundma olete õppinud. Palun lugege see kiri läbi. Ja ma ütlen Teile ainult ühte: Teie oma noorte jõubudega wajate eluülesannet, tegutsemisringi, kus teie tõesti kasulik wõite olla ja head teha. Ülesanne, mis teile siin ette seati, on suur ja kõrge. Minu armates olete Teie selleks ülesandeks nagu loodud. Siin on tarwis ühele emata lapsele ema aset täita ja teda nõnda kaswatada, et ta pärast wast rasket saatust ära suudaks kanda — saatust ühe põlatud süüdlase tütar alla. Teie wõite sellele lapsele edasi anda midagi omast wahwast, wärskest loomusest. Kogu Treuenfelsile wõiksite Teie õnnistuseks saada, nagu te seda selle lühilise aja jooksul siin meile kõigile olete saanud. Ma soovisin seda waelele, kes waljust, teenimata saatusest rõhutatud, et temale ka sarnane-hele, jõe päitefektir maija langeb, mis ka teda wähe wõib elustada. Nii, Griseldis. Kõikem pole mul Teile midagi ütelda. Nüüd lugege seda kirja. Wõite ta ühes oma tuppja ja mõtelge kõik põhjalikult järele. Ja kui teie enesega aru olete pidanud ning otsuse teinud, siis andke mulle sellest teada. Dotan teid siin. Siis räägime Teie tädiga kõige pealt läbi.“

Griseldis oli waitfelt pealt kuulanud. Ta wõttis kirja ja suudles wana daami kätt.

„Teie ei pea mitte armama, ema Anna, et ma kahelnud olen krahw Treuenfelsi maija minna, sellepärast et ma ta süüüuse juures kahtlen. Teie teate, et ma seda ei tee. Ma tahan ennast ainult enne kaaluda, kas suudan oma ülesannet lahendada ja kas ma wastan nõuetele, mis krahw Treuenfels oma tütre kaswatajannale ette seab.“

„Ema Anna kummardus naeratades.“

„Teie leiate kõik ta soovid selles kirjas, armas Griseldis. Minge ja lugege. Ja peale selle nägemiseni.“

Sellelega wabastab proua domina noore tütarlapse.

Griseldis läks oma tuppja. Ta oli nii ärritatud, et ta läsi, mis kirja hoidis, taja wäriks. Mis pärast, seda ta isegi ei teadnud. Talle näis ragu oleks tulnud temale saatustund, milles täitub ta tublidus. Kas see teda hea wõi halwa poole pidi wiima, seda ta ei teadnud. Igatahes oli temas karilik kahtlus, nagu seda kunagi elus polnud teadnud.

Ta waatas kirja peale omas läks, selgetele kindlatele täpsetele kirjajoontele, mis talle meeldisid, nagu näeks ta neis krahw Harro nägu. Ta luges aeglaselt ja kaaluwalt kirja läbi, ja kui ta sellega lõpule oli jõudnud, oli kõik kahtlus ta hingelt kadunud. Püha tugew ärewus oli temas ärganud, rõõmus, kindel tahtmine — sundiw tung. Jah, ta tahtis Treuenfelsi minna, tahtis sellelt mehelt, kes nii rasket saatust kandis, ära wõtta muret ta lapse pärast. Rõõmsalt tundis ta enesest jõudu, talle ette pandud ülesannet lahendada. Ta tahtis wäikest komtesssi nii kaswatada, et see lurd oma isa wõiks mõista ja temast aru saada, et ta wahwalt nurisemata ta kõrwal seisaks, nagu tema ise oma õnnetu isa kõrwal oli seisnud.

Ta isa oli oma surmawoodil talle öelnud:

„Kui mul poleks sind olnud, minu Selbis, siis oleksin ma kahelnud selle wiletsa elu juures. Sina oled seda mulle wäljakannatamaks teinud — ma tänan sind.“

Nii pidi krahw Treuenfels ühel päewal ka omale tütrele wõimahelda. Mitte ilmaaegu polnud ta ema Anna poole pööranud, et see ühe armastuswäärtise, emaliku kaswatajanna ta tütre jaoks oskaks otsida. Ema Annal oli õigus. See oli suur, kõrge ülesanne tema jaoks, millesse ta kogu jõu wõis panna, kus ta õnnistuswäärselt wõis tegutseda.

Ja nõnda läks ta ilma pikema wiivitusega ema Anna juure. Särawail silmil astus ta tema tuppja.

„Ma tahan Treuenfelsi minna, ema Anna. Kui Teie armate, et täita wõin, mis seal minult nõutakse.“

Seal tõmbas wana daam Griseldise mõlemate kätega ja surus ta oma südamele.

„Braawo, armas Griseldis! Jumal õnnistagu teid teie rõõmsat awitustahet. Ma usun, et olete kohane isik sellele kohale, usun, et teie hea saatust siia on saatnud, selleks et Teie saame siit Treuenfelsi lõssi juhtida. Ma ei usu juhusesse. See on Jumala korraldus, ja ta teab, mis ta kõik nii siisse on seadnud. Uga nüüd lasen ma Teie tädi siia kutsuda, et kõik temaga läbirääkida. Ja siis tahan ma krahw Harrole kirjutada.“

Juhataja kutse peale tuli tädi Agnes.

Mitte wähe polnud ta kofkunud, kui kuu-
lis, kelle majas Griseldis koha pidi wastu
wõtma. Talle nõis nagu peaks ta Griseldisele
seda ära keelama. Aga kohe mõttes ta kurwas-
tuses selle peale, et warsti on Griseldisel asu-
tuses elamise aeg otfas, ja et ta weel ühtki
teist kufset polnud saanud.

Ja nii andis ta wiimaks oma nõusoleku,
kuna ta teistigi ei wõinud. Lõua juures teatati
siis ka asutusdaamidele, et Griseldis koha leid-
nud ja kelle juures.

Seal tulid algul väga kofkunud kurwad
näod ja palju proteste ning wastuwaidlusi. Wõi-
deli Griseldise eest, taheti teda kinni hoida
iga hinna eest: Ja kui ta juba peaks miaema,
siis ometi wähemalt kohale, mis nii raske po-
leks. P. di ometi last rahulikku südamega wõima
minna lasta.

Jah, St. Maria asutusdaamid olid selle
saja päewa jookful oma südames ü'es leid-
nud, mis igas naises puhkab — emalikkuse
tunde. Ja see tunne ei lastnud neid enam
lahki, nad tahtsid, nagu õiged emad kunagi,
oma lapsel wõimalikult muretut tulewikku
saada.

See ei läinud muidugi ilma ärritusteta
ja segadusteta mööda.

Aga ka siin ostas ema Anna siis õigeid
sõnu leida. Ta pidas liigutawa kõne, rääkis
soojal sõnal krahw Treuenfelsi waljust tee-
ntmata saatusest ja tema imeilusast, süütust
lapsest, kellele Griseldis ema pidi olema, ning
ei salanud, ta kaitfes weendumust, et taewas
Griseldist St. Mariasse on toonud, kuna ta
selleks ülesandeks on määratud.

Siis muutus kogu meeleolu täieliselt. Asu-
tusdaamid waatasid Griseldise, kui ühe taewa
tööriista peale. Nad olid nüüd weendunud
et temale saatusest oli ette määratud ühele
emata lapsel ema aset täita. Nad maalifid
omas ettekujutuses liigutawaid stseene ja and-
sid Griseldisele oma õnnistuse.

Griseldis polnud kõigis poolt ja wastades
pilgustki kahelnud. Ta oli ainult jügawalt lii-
gutatud õrnalt hoolitsemast ärewusest, millega
daamid ta saatuse üle nõu pidasid ja läks
ümberingi, et oma emast südamliselt kallis-
tada ning neile rõõmustufeks ja rahustufeks
natufene rumalust ette lobifeda.

Ema Anna teadustas daamidele, millistel
tingimustel Griseldis koha wastu pidi wõtma.

Siis muutufid muidugi imestawad hüüded
waljust.

Tädi Agnes pidi juure lifama, et mater-
jaalifelt küifelt paremat kohta ta oma wenna-
tütrel kunagi ei wõiwat leida. Ta läks suurde
toredasse majja ja tal peab ju kõigekülgfelt hea

olema. Ema Anna kaitfes aruldast head ümber-
kaimist ja kufjutas wälifelt komtesfi õiglaselt kui
üht armast, kiindumat ja sõnakuulelikku last.

Ja lõpuks ei wõinud Griseldisele warjungi
sellest plekifst langeda, mis krahw Treuenfelsil
lafus.

Ja Griseldis oli wahwa ja sihifindel. Ta
wõis juba Treuenfelsis oma elu nii fiske seada
kuidas see talle meeldis.

Nii leppifid nad lõpuks kõif selle mõttega,
et Griseldis Treuenfelsist läheb. Minult lah-
mise peale ei tahtnud nad weel mõelda. Nüüd
pidi Griseldis weel korra korda mööda trööst-
tima ja pidi kires korras igale oma kasu-
emale weel üht armsamat soomi täitma ja
ühte kui teist tegema, mis weel jõudis.

Ema Anna aga kirjutas otsekohe krahw
Treuenfelsile:

„Mu armas Harro!

Mul on praegu juhustikult otsekohe wõima-
lik ühte kaswatajannat Su tütrel soowitada,
kellest paremat Sa waewalt kufagilt leiakfid.
Siin wiib mönda aega noor preili Griseldis
von Ronach, ühe St. Maria asutusdaami
wennatütar. Ta otifid sarnast kohta, kuna ta
mõne kuu eest oma isa, wabaks lastud major
— on kaotanud ja nüüd ise omale leiba peab
teenima.“

Griseldis pole noores elus weel palju häid
päimi näinud. Ta on waene ja koduta. Selle
peale waatamata on ta kadestuswäärne, tubli
olemus täis eluwärstust wahwust ja kartmata
rõõmu ning tal on puhast süda täis õiget hea-
dust ja armastust. Sa wõikfid küll kaua otfida,
kuni tema sarnase leiakfid.

Kõif, mis Sa otfid on temal täielikult.
Ta wõib lapsel olla hea rawitfija, tark, aru-
saaja kaswatajanna, rõõmus selfiline. Ta päi-
fese loomus on ifegi kõif kurwa meele mele
asutusest eemale heitnud ja mu asutusdaamid
rahulikufeks headeks olewusteks teinud, ifegi
need kes enne väga sõjatad olid. Kõige pa-
rema meelega peakfime seda last siin, aga mele
asutuse kodukorra järele pole see lubatud.
Oleme muidugi juba neid reegleid natufene
kärpinud et teda wõida kauemat aega meie
juures hoida. Nüüd saadan ta Sinu juure,
armas Harro, Sinu lapse jaoks. Mul on
tundmus, nagu peakfin ma õnnistust ta sam-
mudele panema, kuhu ta ka ei lähe. Sarnasest
pälifefinimesest hoowab wälja nõidus, mil-
lele ükski wastu ei suuda panna. Saatlu õn-
nistus teda ka üle sinu ufjelawe. Ta on täp-
felft kõige üle orieenteritud, mis Sinuga on
juhtunud. Wiimastel murerikastel nädalatel,
mis mul Sinu pärast olid, oli ta minu truu

usaldatav, kellele ma wälja puistastin oma rõhutud südame. Mu küsimise peale oli ta lohe walmis teenistust Su majas wastu wõtma. Dubastin temale Sinu nimel korraliku palga ja oletan muidugi et ta Su majas hea koha leiab.

Grisfeldis von Ronach on kakskümmedkaks aastat wana ja wäga fena, mitte just helda ilus. Tal on isearanis wärskendam wõim inimeste südamete üle, feda olen siin iga päew wõinud näha, isegi mu enese juures. Ükski mu asutusdaamidest pole ta isiku wõlumusest eemal wõinud jääda, ja Su Gilda seob ta õige pea oma südame tema külge. Et Grisfeldis Su tüdart südamest hoiab ja rõõmu ning armastusega omale ülesandele asub, selle eest wõin ma wastutada.

Et Beate Su majas asub ja teataval määral audaamina wõib efitneda, on mul Grisfeldise pärast heameel, ehk küll Sinu rüütellikususes weendunud olen. Teame, et ta Su majas kõige eest Sinu kindla kaitse all seisab. Ja see on mulle suur rahustus, sest olen teda ta fitnoleku ajal südamest hoidma hakanud ning ta saatus seisab mu südamel.

Palun, saada mulle lohe teade, kas oled nõus ja millal noor daam päralt peab jõudma.

Südamlikkude terwitustega Sulle, mu armas Harro, ja õrnem suudlus mu wäiksele ristitütrele, jään Su truud ema Anna."

Selle kirja saatis wana daam otselohje Kristjaniga lähemasse külla postiagentuuri, et ta rutem krahw Harro kätte jõuaks.

* * *

Krahw Harro von Treuenfels istus oma wäikse tütre ja komtes Beatega lauas hommitueinel, kui Heinrich postitasku tõi, milles muu hulgas ka ema Anna kiri oli.

Selle kirja awas ta kõige enne, kuna ta teised pärastisiks kõrwale pani.

"Sa lubad Beate. Kiri on krahwinna Saliz Galmilt."

Komtes Beate nitutas pead ja oli tegewuses Gildaga, kuna ta isa kirja luges.

Kui see lõpul oli, tõstis ta filmad üles:

"Ma palusin krahwinnat, enesele, kui wõimalik, ühte krahwatajannat Gilda jaoks muretsema. Ta kirjutab mulle nüüd, et tal juhustiselt wõimalik on mulle lohe ühte kohast efitada. See on ka wäga hea. Nii ei tarwitse Gilda kaua ilma krahwatajannata olla. Ka mulle on see wäga armas, sest olen nüüd igasuguste asjadega wäga ametis, et ma enese ajast nii palju Gildale ei saa pühendada, kui sooviksin, ja ka Sinule ei taha ma enam rohkem koormaid peale panna."

Komtes Beate tundis ise et tal wähe andi ja kannatust oli krahwatajanna olla ning oli wäga ndus, et see amet temalt jälle ära wõeti.

"Loodetawasti oli krahwinnal hea walik. ütles ta.

"Ja, walikust ei wõi küll juttugi olla, et praegu ainult see noor daam küsimuse alla tult. Ma wõin sulle ju ette lugeda, mis krahwinna sellest noorest daamist kirjutab," wastas krahw Harro ja luges komtessele wastawad kohad ette.

See kuulas tähelepanelikult pealt ja ta näole ilmufid wastuseiswad jooned, kui jutt sellest oli, et Grisfeldis von Ronach noor ja ilus oli ning et ta inimsüdametele wõlum mõju oli.

Earnast isikut ei näinud ta üdise hea melega oma lellepoja läheduses. See oleks wõinud ta kawatsusele, krahw Harro teiseks naiseks saada, wahest taistawaks saada.

"Kakskümmedkaks aastat on daam ainult wana, Harro," sõnas ta kõheldes. "See on küll ilga noor sääraste wastutusrikkale kohale."

Krahw Harro hoidis oma pilgu ikka meel kirjal, mida ta käes hoidis. Ta pill jäi Grisfeldise nimele. See nimi meeldis talle. Tal tuli meele liigutaw muinasjutt sellest Grisfeldisest. — feda rajakrahw Walther Saluppo oma abikaasaks walis ja siis nii hirmsale proowile pannud!

Grisfeldis!

Ta tõstis aeglaselt filmad sellelt nimelt ja waatas Beate näkku. See näis talle liiga wähe ilus ja armas, kalk, pea mehelik nagu suure ninaga. Peaks küll päris armas olema kui talle laua juures meel üks teine noor ja ilus nagu wastu waataks.

Ja selles Grisfeldises kujutas ta enesele tahmata üht luulelist olewust ette, nii et ta enese üle pea naeratama pidi.

"Kirjutasin krahwinnale, et tahan oma tütrele noort krahwatajannat saada. See wanus näib mulle päris kohane. Gildal peab ta krahwatajannas ühtlast ka noor rõõmus feltiline o'ema. Seda wajab ta wäga mele wäikeses Treuenfelsis. Saatahes olen ma weendunud, et krahwinna jeda noort daami poleks nii hurnitanud, kui see temale sellele kohale mitte küllalt sobiw poleks paistnud."

Komtes Beate näris omi huuli. Nähtawasti polnud ta rahul.

"Ma oleksin küll enam selle poolt, et kui üks wanem wilunum isik wälja tuleks. Ei wõi ju sääraste noore olewuse peale nii kindlasti loota. Ja kus jääb autoriteet, kui ta Gildaga naerab ja nalja teeb?"

Krahw Harro waatas nagu magneedit kaasa kistud jälle Griseldise nimele. Ta naeratas.

„O, on autoriteet, mis ei tarwita walfut, tõsist nägu. Armastuse autoriteet. Seda soowisin oma wäiksele Gildale. Ja siis olen ju mina ka veel olemas. Muidugi mõista waatan ma hoolega oma tütre kaswatusel järele. ja näen, kas ma Gildat muretult wõin noorele daamile usaldada. Pean teda enne tundma õppima ja ta mõlmist proowima, seda muidugi, enne kui Gilda täiesti tema hoolbe usaldan. Muuseas wõin ennast ka krahwinna terawale pilgule usaldada, kellel niipalju inimest, tundmist. Nii wõid ja täitsa mureta olla. Olen wäga rõõmus, et krahwinna nii ruttu selle mure ära wõib wõtta, kirjutan talle kohe, et me noort daami ootame.“

Komteß Beate langetas filmad, et rahutut helki neis warjata. Enne kui ta Griseldist oli näinud tundis ta tema wastu suurt antipaatiat ja oleks hea meelega iga hinna eest ta tulekut takistanud.

„Ma mõtlen siiski, ja peaksid noort daami enne nägema, kui ta kindlasti maija wõtab. Wõi ehk jätkub sellest, kui mina teda näen. Olen heameelega walmis sinu eest St. Mariasse sõitma. See on lihtsam, kui teda siia laseme tulla,“ ütles ta. Ja muidugi wõttis ta enesele ette, preili von Ronachi tulekut takistada, kui see peaks temas mõnesuguseid kahtlusi äratama.

Aga krahw Harro raputas energiliselt pead.

„Tänan sind, Beate, aga ma ei loe seda tarwilikust. Krahwinna tunneb noort daami kauem ja paremini, kui see sulle selle lühitese külastuse juures võimalik oleks. Noore daami wälimuse peale me sugugi ei tule. Krahwinna on tark, terawa waatega naine, ta ei soowitaks mulle kunagi noort daami, kui mõnesugused kahtlused selle juures olla wõiksid.“

Komteß Beate proowis veel wõimast ette-täänet.

„Sa wõid mind küll kangelaselt noomida, Harro, aga mul on tunne, nagu peaksin sellele kawatsusele wastu seisma. Minu armates oleks parem, kui sa oma tütrele ühe kodanlisest seisusest kaswatajanna waliksid. Üks preili von Ronach on muidugi wäga nõudlik ja tahab end majas kui daam maksma panna.“

Smestades selle wastu waidluse üle waatas krahw Harro oma sugulasele otse.

„Aga armsam Beate — ma ei mõista sind. Tahan oma tütrele kaswatajannat, kelle ühesse logu tema hea käekäigu ja õnnetusel tahan anda ja kes talle ema aset wõib täita,

tingimata, kui daam respektierima ja tahan temale hea meelega sarnased õigused anda. Kaswatajanna pole ju teenija. Et Gilda suurema osa päewast oma kaswatajannaga koos peab olema, on see mulle isegi wäga tähtis, et see päriselt daam on.“

Nüüd pidi komteß Beate sõjariistad maha panema.

„Siis muidugi — siis on mu kahtlused põhjuseta. Sellest wiisist, nagu sa mademoiselle Perdunoiriga ümber käisid, et wõiks ma oletada, et säärasel seisukohal oled.“

Krahw Harro kehitas õlgu.

„Ja waata Beate, mademoiselle polnud ju daam. Ta pani ennast ise mu naise toatüdruga ühele astmele ja polnud mulle kunagi kohtane mu tütre kaswatajannaks.“

Komteß Beate waatas enese ette maha, et mitte wiha oma lüüasaamise pärast margata lasta.

„Siis olid tähendab mu wastuwaidlused aluseta ja ma loobun neist,“ ütles ta nähtawasti rahulikult.

Aga krahw Harro märkas omeli, et ta mõnesugusel põhjusel temaga nõus polnud. Ta oli jätani tema armastustele wähe rõhku pannud ja mõttes ka selles punktis rõhlem ema Anna soowitust mõõduandmaks wõtta, kui Beate wastuwaidlusi. Ta ütles ainult wiisakalt:

Ma tänan sind igatahes, armas Beate, et seda asja nii tähtsana wõtab. Ma kirjutan siis krahwinnale, et preili von Ronach otsekohe wõib oma ametisse astuda ja palun sind selle eest hoolitseda, et mõlemad toad milles mademoiselle Perdunoir elas, korda seataks.“

Komteß niktas pead.

„See peab sündima, nagu sa soovid Harro.“

Krahw Harro wõõrdudes nüüd oma tütrekese poole.

„Kas kuulsid, Gilda? Sa saad nüüd omale jälle kaswatajanna.“

Gilda waatas oma shokolaadi tassilt, millega ta hoolega ametis oli, üles. Ta süngaw sinised filmad waatasid õrnalt isa näkku.

„Peab see nii olema, isa?“

„Jah, mu laps.“

„Ah, ma leidfin selle palju kenama ilma kaswatajannata. Weil pole ju teda tarwis.“

„Ometi, Gilda, sind peab ju õpetama ja kaswatama.“

„Eh! Miks ei wõi parem sina mind kaswatada?“

„Nii palju pole mul aega.“

„O, selleks ei tarwita sa palju aega. Sa ütled mulle lihtsalt — tee seda — tee seda ja walmis.“

Krahw filitas naeratades ta lullaseld juureid, mida ta nii väga armastas.

„Nii lihtne pole see ometigi mitte, Gilda. Ja pane tähele, preili Griseldis on su vastu väga armas.“

„Preili Griseldis? Milline koomiline nimi see on isa. Nii ei kutsuta siin kedagi — ta külas mitte.“

„Ei ta on väga haruldane, see nimi, aga väga ilus.“

Nende sõnade juures tõmbus komteess Beate suu taha, ja ta surus oma huuled kõvasti kokku.

„Kas preili Griseldis ka siis minuga tõreleb nagu mademoiselle, kui ma mõnikord waiti ei taha olla, kui ta hirmsaid, kollaseid raamatuid loeb?“ päris Gilda edasi.

„Ei, ma loodan, preili Griseldis ei loe hirmsaid, kollaseid raamatuid ja tõreleb ainult siis, kui sa üleannetu oled.“

Gilda ohkas ja toetas omad terased käed lauale.

„Ah, tead sa isa, juured inimesed letavad nii mõndagi üleannetu olevat. Ma ei tahtnud muidugi kunagi üleannetu olla, aga mademoiselle ütles ometi, ma olla seda olnud.“

Beate tõmbas lapse nagu ülehoovamas õrnuses oma süle ja surus ta enese vastu.

„Mu armas väiksekene! sa oled mu magus, armas laps.“ ütles ta ja suudles Gildat.

See aga wabastas ennast.

„M, tädi Beate, miks hoiad sa mind nii kõvasti kinni. Teed mulle haiget. Ja sa ei tohi mulle õelda waene väiksekene. Mul on ju mu armas isa, ma pole waene väiksekene.“

Tema protestist hoolimata suudles Beate veel kord last ja waatas seal juures krahw Harrole otsa. Gilda rabeles ennast lahti ja jooksis ära. Seal ütles komteess, nagu sügavast südamest:

„Ta on üks armas, magus olemus. Ma ütlemata armastan teda, ja ei tahakski oma käest ära lasta.“

Uliutatult ulatas talle krahw Harro oma käe, ilma et oleks aimanud, kuhupoole ta nende sõnadega tüüris.

„Ma tänan sind selle armastuse eest, Beate. Mu waene laps vajab seda palju, sest tal pole ema.“

Ta mustad filmad hõõgusid krahwile isearalikest vastu.

„Ma pean Gildat armastama — ta on ju minu tütar, Harro!“ ütles ta ärritatult wälja.

Ta nägi nende sõnade juures Harro filmis ebameeldivat tõmbust. Seal mõttis ta en-

nast kokku ja sõnas tasemini oma filmi lange-
tades:

„Sa oled mulle nii palju head teinud, et seda sulle mõnesugusel wiisil tahaksin tasuda. Ihu, kogu mu olemasolul on ainult üks eesmärk, sinule ja su lapsele midagi head teha.“

Krahw tegi ise enesel etteheiteid, et talle need sõnad nii külmadena tundusid. Ta tuli temale ja Gildale nii suure armastuse ja sühamillikusega vastu, aga temal polnud ta jaoks muud kui ainult kaastundew salliwus. See tegigi talle haiget sest ta ei jäänud kunagi kellegile hea meelega wõlgu. Aga ta ei wõinud seda muuta, et teda Beate enam eemale lükkas, kui kaasa tõmbas.

Kohe peale hommikueinet tegi ta Gildaga jalutuskäigu. Wäljas oli veel väga jube ja wäike komteess määstti sooja see mantlisesesfe.

Selle naljakas, armas lobisemine helesüstas wähekeseks ta sünjat nägu. Ja kofutatult pöördus ta ühe tunni pärast jälle koju.

Krahwatu jume, mis ta nägu wangimaja õhus oli saanud, hakkas andma jälle terve pruuni tooni juure, mis tal muidu omane olnud. Ja ta kaju oli ennast jällegi kõwendanud. Teadmine, süütu olla ja teenimata saatuft kanda, aitas teda sellest raskest ajast üle. Kuigi ta sees mõllas ja põles, et ta nagu hukkamõistetud pidi elama, aitas teda ometi ta uhkus, mitte kellelegi näidata kuidas ta kannatas. Ja oma lapse pärast ei tahtnud ennast nii alla lasta suruda.

Jga waba minuti kasutas ta selleks, et edasi otsida oma naise tubadest tõendust, et see oma elu enesetapmisega oleks lõpetanud. Ta ise ei sahnud enam selles. Aga ta ei leidnud midagi, mitte midagi. Ja pettunult pidi ta wiimaks järeluurimise lõpetama.

Tänaselt jalutuskäigult Gildaga tagasi tülles, andis ta lapse komteess Beatele üle ja otsis oma töötoa üles. Siin kirjutas ta esmalt ema Annale, et on preili von Nonachi kohale ilmumisega nõus. Ta tänas südamest ta waewa eest ja palus teist seesolewat kirja noorele daamile edasi anda. Selles kirjas Griseldis von Nonachile kirjutas ta:

Wäga austatud, armuline preili!

St. Maria asutuse juhataja hea wahetalituse läbi olete Teie kui minu tütrekaswatajanna, arwesse wõetud. Olen weendunud, et ema Anna isearanis hea wõlku on leidnudja walu Teid nüüd veel ise seda ametit vastu wõtta. Enne kui mu maija tulete, tahan Teile veel kord teatada, ehk küll ema Anna seda juba on teinud, et Teie ühe mehe maija tulete, kes nagu põlatu peab elama kõigiga, kes tema

„Migu õnn su jälgile finnitatud, armas väike Griseldis, nii et ta sinuga kaasa tuleks üle Treuenfelfi lossi läve, kust end nii kaua kõrwale on hoidnud,“ mõtles ta.

Ja ta pani käed kofku nagu palwel — —

Griseldise tee polnud pikk. Waewalt katš tundi sõitis ta kiirrongil kuni linnani, mis Treuenfelfi kõige lähemal seisis. Ta oles üht haruteed weel taama wahel wõinud edasi sõita, aga ema Anna teadis oma warematest Treuenfelfi külastustest, et see wäga igaw tee oli. Sellepärast oli takrahw Harrot palunud, Griseldisele linnajaama wastu saata.

Krahw oli auto saatnud.

Dodates seisis jaamaeelsel krahwliku maja teener hallis liwrees. Griseldis tundis ta ema Anna kirjelduse järelle ära. Rahulikult ja kindlalt läks ta selle juure.

„Teie tulete Treuenfelfi lossist, nii?“

Teener wõttis müüri maha ja waatas arwustawalt uuriwa pilguga noore daami lihtsa, kuid kõige lihtsuse juures suurtsugu ja sobiwale reisiülikonnale.

„Jah, armuline preili, ma pean, preili von Nonachi ära tooma,“ wastas ta Griseldise waihte ja tõsise pilgu all wäga wiisakalt.

Griseldis niutas jaatades.

„Mina olen preili von Nonach. Palun, wiige mind sõiduriistani.“

Teener näitas talle teed.

Kui Griseldis elegantset sõiduriista nägi seismas, tõusis ta filmades ära. Ta andis teenrile oma pakkide sedeli ja wõttis aset autol, mille ukse talle teener awas.

Heal tundel wajas Griseldis pehmesse, kuid siiski sirgele nahkpolstrile.

„Ah, kui imeline! See on teine liikumisabinow, kui armas wana asutuswanker,“ mõtles ta.

Ja ta silitas mõnutsedes peent, halli nahka.

Ta kowrid pandi autojuhi kõrwale ja nüüd wõttis ta teener selle kõrwale aset. Mõned inimesed olid sinna jäänud ja waatasid suurtsuguse sõiduriista poole. Treuenfelfi liwree oli linnas tuntud ja ta siin näidati põlawat huwi Treuenfelfi lossi ja selle elanike wastu, iseäranis protsessist saadik, milles krahw Harro kaebaluste pingis oli istunud.

Murti natukene pead, kes wõiks küll see ilus noor daam olla, keda lossi wiidi. Ta tegi aga nii rõõmsa näo.

See ei tahtnud sobida. Sest eisteks kandis ta leina, ja näis krahwliku maja sugulane olemat, ja teisel pidi ju inimeste arwamise järelle kõik, mis krahw Treuenfelfiga ühenduses, wäga kurb ja mahajurutud wälja nägema. Seda ei teinud aga noor daam kindlasti mitte.

Griseldisel polnud aga aimugi milliseid peamurdmisi ta rahwale tegi. Auto liikuma halates oles ta kõige parema meelega kiire sõidu üle rõõmustades waljusti hõisanud. Ühtlasi tuskus tal aga ka süda wahel rahutult rinnus.

Lühikese aja pärast pidi ta nüüd krahw Harro Treuenfelfi ees seisma. Ja ta ei teadnud, kas pidi ta selle filmapilgu eest kartma, wõi teda ootama.?

Kutem kui ta seda arwanud, ligines sõiduriist laia metsa teed lossile.

Metsakahjub, mis torm uuesti oli teinud, olid kõik juba kõrwaldatud. Tee oli waba ja file.

Alles, kui auto metsast wäljas oli ja mäest üles sõitis, nägi Griseldis läbi lihwitud aknaruudu mäe otsas seiswat Treuenfelfi lossi.

Ta kummardus kaugele enese ette ja waatas suurte filmadega wõimisa, toreda ehituse poole.

„Kui ilus! see näeb ju wälja, nagu muinaslois,“ mõtles ta ja surus käe südamele, kuna see rahutult tuskus.

Selles lossis ei ela aga mitte nõutud printsess, keda wahwa rüütel peab wabastoma waid üks üffildane, sõpradeta mees, kellelt ta au wõeti ja kes enam rõõmus ei saa olla. Ah, — kui ma teda ometi wõiksin aidata.“

Nii wiisatas tal rahutult mõttest läbi. Kerge waewaga sõitis auto mäest üles. Ülal sõitis ta laialt kruusateel suurte wõiduajamisplatšide wahel, mis piirdusid lillepeenardega, millistelt alles tagasihoidlikud idukesed wälja waatafid, kuni paraaditrepini. Siin peatas auto.

Pilt, mis ennast talle pakkus, oli sõbralikum, kui see, mida krahw Harro oma koju tulekul oma ees oli näinud. Hele päikepealiste kattis kõike selges fuldšes walguses.

(Järgneb).

Nüüd pöördufsid küllaliste pilgud Piilaatuse poole. „Misjused teated? Wiljakaldus? Rohu-
trifud? Märs? Nõõrsalgad kõrbest?“ sada-
sid külmised ümberringi.

„Ei ühegi üle neist,“ seletas maawalitseja,
„aga seal on ilmunud jälle uus prohwet. . .“

„Tühja kah, mille pärast maksaks muretsejal
See on Israeli ajaloois harilikult tõrduwaks
nähtuleks, et lühema wõi pikema wahaja jä-
rele mõni usuhullustaja ilmub, kes. . .“

„Seda küll,“ segas maawalitseja wahela,
„aga seda tõrda on ast tõstetud: eisteks on sin
istkuga tegemist, kes, nagu neid kõnelewad, kes
ise oma filmaga asju näinud, tõesti imetegu-
sib wõib teha, ja teisteks ahwardawad sündmused
ka mind otsesõnu sellesse segasesse asja kistuda,
mis mulle kangeliski meelepärane pole.“

Alles hiljuti lasti Galileamaa neliwürsti ühe
niisuguse mehe ilma nähtawa põhjusega, nagu
kõnelakse, oma wennanaise meeleheats, ära hu-
kata ja see ast on temale palju meelehärma wal-
mistanud.

Nüüd on uus prohwet ilmunud. Ja mul
on kindlad teated olemas, et ta juba lähemal
ajal Galileast Juudamaale ja Jerusalemma
kawatseb tulla. Nagu ma juba tähendasin, on
prohwet pärit Galileamaalt ja mina ei tahaks
selle inimesega midagi tegemist teha juba neli-
würsti Herodese pärast, kellega mul wahelord
juba ennemaliski halb on, weel wähem aga tema
wastiku wennanaije pärast.

Selle wastu on aga Juudaraha ülem-
preestrid Unas ja Kaitas ju paaril korral
minu juures kaebamas käinud, et see uus proh-
wet nende känupeutust ei pidawat ja riigiwas-
tane olla. Ka nendel on teada prohweti ka-
watsus Jerusalemma külastada. Nüüd nõua-
wad nad, et ma prohweti jalamaid wangistada
ja hukata lasaksin, niipea kui ta Jerusalemma
ilmub. . .“

Selgumal filmapilgul ilmus ori ja teatas,
maawalitsejale maani kummardades, et sunda
rahwa ülempreestrid tema jutule paluwad.

„Seal nad on — täna juba kolmandat
pühku! Selle prohweti wastu näiwad nad eriti
õelad ja tema pärast wäga rahutud ning mu-
res olewat,“ tähendas Piilaatus ja sammus
pidusaaliski küllaliste hulgast tufasel näol was-
tawõtte ruumesse. . .

* * *

Kui prohwet, nelja kalamehe saatel paadist
lahkudes, üles kõrgustikule sammus, märkasid
ta saatjad, et nad mitte atnsid imetegija jälgi-
jad polnud. Leidis weel teistgi, kes filmalt
tema järele käisid.

Taha waadates ja inimest nähes, ütles ime-
tegija kalameestele:

„Nad on kui lambad, kel ep'ole karjast.“

Siis wiipas ta käega järelejäijate poole,
neid lähemale tutjades, istus kiwile ja algas
kõnet.

Uga rahwast kogus ifka enam ja enam kõr-
gustikule, sest kui Peetruse imeline kalasaat
linnas teatawaks sai, leibus seal paljugi uu-
dishimuliski, kes oma filmaga aruudast meest
näha soowisid.

Selgumal ajal juhtusid sealt kaks pearaha
nõudjat ametnik'ni mööda minema. Nad imes-
tasid wäga, et rahwas neid täna ei märga-
nudki. Ja kui nad weendusid, et tundmata
õpetaja, kellest pealegi teati, et ta on kehwa
puusepa poeg Naatsaretist, Kapernauma koda-
nikkude filmis enam tähelepanu wäärrib, kui täht-
tis ametnik, siis pidasid nad, eneste kestel ja-
statabes, nõu ja teine neist tutsus Peetruse
Seejuse juurest weidi eemale.

„Kas teie õpetaja, kes rahwa meelitamisets
paadi täied kalu hinnata wälja jagab, ka sea-
dusliku kohturaha mõtleb ära maksta?“ päris
ta ametnikul toonil nõnda waljusti, et kõik lä-
hedalsteisjad seda kuulma pidid.

Peetrus, kes algul külmisest aru ei saanud,
waitis weidi ja wastas siis ilma pikema aru-
tuseta:

„Jah, maksab küll.“

Seda õeldes pöörduis ta ise õpetaja poole
minema. Kuib waemalt sai ta pool sammus as-
tunud, hüüdis õpetaja temale juba wastu, kui
oleks ta Peetruse mõtteid lugenud:

„Wista oma õng järwe. Selle, mis sa
esimese püütud kala suust leiad, anna kohtu-
maksuks.“

Seda sõna kuulides waatasid inimesed aru-
saamatult üksteisele otja, paljude näol mäng-
les mutge, kuna pearaha nõudjad, õeldud sõna
pilkets wõttes, wiha pärast kahwatasid.

Uga Peetrus tõmbas põuest õngenõõri ja
jooksis alla järwe poole, kust ta weibikese aja
pärast, kala õnge otjas, tagasi pöördus.

Kui Peetrus siiplema kalaga õpetaja ette
astus, tungisid kõik riisinal Peetruse ümber
loftu, et näha saada, mis edasi sünnis.

Ja äkki läbitus rahwa hulka imestuse kõ-
min: Peetruse poolt awatud kalasuust langes
murule läikiw hõbedane deenari-raha.

Rahwalogu lainetas ja hõluis sita ning
sina. „Kooksti, kõneldi elawalt ja wehiti kä-
tega. „Õngi, õngi! On sul õngi?“ kuuldufid
ümbises kõnejuminaas erutatud hüüded ja küs-
mised.

Ja mõni filmapilt selbis prohwet kõrgusti-
kul waid nelja kalamehega, kuna kõik teised üle
pea-kaela järwe kalbale õngitsemata olid tormanud.

Seal tegi head äri keegi Damaskuse kaupmees, kes mitu tosinat õnge kõrge hanna eest ära müüs ja veel keegi, kes oma koeid kuue kalli raha eest õngendõrks üles harutas.

Uga lähematelt wiinamägedelt kofisid nende omanikkude häbaldamisest ja wanded, sest nende istandused olid põhjalikult häwitatud. Nõu maruhoog oli hullunud rahwahulk lähedatele wiinamägedele tormanud, wiinamarja wäaned põõsastelt maha rebinud, latki sõtkunud ja tungilatti õngeritwadeks kaasa wiinud . . .

Teated sündmustest G. netsareti järwe kaldal lewinesid kui leef kõrbenud rohilaanes ja imetegude ütsikasjust ei kõnebud veel sellesama päewa õhtul mitte ütsi Gal. Lea ja Juuda maawalitsejate kodades, waid neid teati kogu Jor-dani jõgikonna ümbruses. Süüriast, Mesopotamiast, Ammonite, Moabite ja Idumea rahwaste maadest saadid.

Rõmu suurtest imetegudest kandis laiali Kapernaumast tulnud teekäijad, Damaskuse kaupmehed, Mesopotomia karja omanikud, eesli-käijad, kõrberändajad karawaanides ja jalakäijad.

Neist imeasjust jutustati peatuspaikades ja ristteedel, dömajades ja oasides ning neid aru-tati paari kaupa ja salkades.

Tuhandete mõtled wiibisid sel õhtul lennul G. netsareti järwe kaldal wäikeses Kapernauma innakeses, kus sündisid imeasjad.

Uga tema ise, kellest sel õhtul lähedal ja kaugel kõneldi, seisid seelamal ajal Kapernauma kogudusekojas ja kõneles neist, kes teda näinud ning teda tema näinud :

„Walgus tuli maailma ja paistis pimedu-ses, aga pimedus ei wõtnud teda mitte wastu, sest inimesed ei mõista teda . . .”

(3õpp).

Mõtted.

P. Grünfeldt.

Nii mõnigi, kes tahtis pilwest peaga siin läbi tungida ja tõusta taewa, on pidanud kas pahaga wõi heaga kord jälle heaks wõtma maise waewa.

Nii mõnigi on wälja ellu läinud, peas ilmaparanduse suured kawad, kuid mõne aasta pärast on ta näinud, et teised teda ennast parandawad.

*

Noorusweri sul soontes,
noorus sul näojoontes,
tuld ja tungi sul rinnas,
elu sul hiilgaw ja hinnas.

Juhi siis tuld oma töösse,
et ei kaoks ta öösse,
waid et saaks temast alus
sinu majas ja talus!

*

Kui ongi taewas pilwedega kaetud ja pahandustel elus pole piiri ;
kui oledki ju muredesse maetud —
sa õpi jälle püüdma päiksekiiri!

Küll üksikutest kiirtest saabub walgus,
mis jälle heledaks teeb sinu rajad ;
neist saabub sulle uueaja algus,
neist saabub r õ õ m u, mida sina wajad!

*

Nooreea sõbrad.

Wene kirjanik Maksim Gorki.

Hõõguw juulipäike paistis heredalt küla kohal, woolates kiirgawa päikselgelgina wanadele onnidele. Eriti heredalt sädeles päiksewalgus külawanema katusel, kelle onni alles hiljuti uute sindlitega oli kaetud — sindlid olid kollaseks wõõbatud ja lõhnasid wurtsikalt.

Oli parajasti pühapäew, ja kõik küla elanikud olid wäljas tihedalt rohtunud ja wäikeste kuiwanud porikägaratega kaetud maanteel. Külawanema maja ees seisis suur kari mehi ja naisi, üksikud neist istusid onni ees pingil, teised otse maas, jällegi teised seisisid — segi hüplesid lapsed ja wõtsid siin-seal wanematelelt inimestelt wastu mütsakaid ja hurjutusi.

Karja keskme moodustas keegi pikalt maharipnewate wurrudega kõrgekaswuline mees. Näo järgi otsustades, mis oli pruun ja kaetud tihedate hallide habemetüügaste ning sügawate kortside wõrguga, wõis ta umbes 50 aastat wana olla. Sama tõendasid ka ta hallid juuksesalgud, mis määrdunud õlgkübara alt wälja wahtisid.

Ta wahtis maha, ta suure, kondise nina sõõrmed wärisesid, ja kui ta pea üles tõstis ja pilgu onni akende poole heitis, siis nähti ta suuri, kurbi, isegi süngeid silmi. Need olid sügawal koobastes, ja paksud kulmud heitsid warju ta silmamunadele.

Ta oli riietatud kloostriõpilase pruuni kulunud mantlisse, mis waewalt üle ta põlwe ulatas ja mida koos hoidis nõör. Seljas oli tal ranits, parema käe hoidis ta mantli all.

Ümberolijad waatlesid teda kahtlustawalt, pilklikult, põlgawalt, ja lõpuks isegi täis warjamatut rõõmu, et neil korda oli läinud hunti enne püüda, kui ta weel nende karjale kahju oli saanud teha.

Mees oli läbi küla sammunud, oli lähenenud külawanema aknale ja palunud juua. Külawanem oli talle taari annud ja püüdnud temaga juttu alustada.

Rändaja aga oli, wastandliselt teistele ränduritele, liig lühidaselt wastanud.

Külawanem oli temalt passi nõudnud, kuid mehel polnud mingisugust paberit ligi.

Siis peeti rändaja kinni ja otsustati teda maakonnawalitsuse kätte toimetada. Külawanem oli selleks walinud saatja, kellele ta nüüd onnis juhtnõõre jagas, kuna arrestant wälja oli jäetud, kus rahwas teda naeruks tegi.

Rändaja seisis liikumata oma kohal, tuges seljaga wastu puutüwe.

Siis ilmus onni trepile silmipilgutaw wanamees, kel oli rebasenägu ja iseäralik kiilutaoline habe. Ta pani saabastes koiwad ettewaatlilikult astmelt astmele, ja ta ümarik kõhuke liikus wankudes punase linasärgi all. Ta öla üle wahtis külakümniku habemik nägu.

„Kas said aru, Jefim?“ küsis külawanem kümniku käest.

„Mis seal aru saada? Kõigest sain aru! Minule, kui kümnikule, anti käsk, seda meest kreisiülema juure toimetada, ja see on kõik!“ ütles kümnik selgelt ja naljaka tähtsusega, kuna ta pealtwaatajate poole silmi pilgutas.

„Ja paber?“

„Paber? See on wöö wahel!“

„Nii siis!“ ütles külawanem julgustades juure: „Jumala nimel siis edasi!“

„Läheme! Hakkame peale, isake?“ naeratas kümnik arrestandi poole.

„Wõiksite vähemalt mõne sõiduriista anda!“ wastas see waikselt kümniku üteluse peale.

Külawanem hirwitas: „Sõiduriista? Waata aga, waata! Teid hulguseid jookseb siin igapäew mööda maanteid ja põldusid . . . ei jatkuks hobuseid kõigile . . . Küllap jõuad ka jala käia! Korras!“

„Lähme aga pealegi, isake!“ ütles kümnik julgustawalt. „Kas usud, et meil kaugele tuleb minna? Jumala abiga ainult kakskümmend kilomeetrit! Isegi niipalju ei ole! Meie mõlemad, isake, oleme warsti sellega läbi! Ja hiljem wõid siis juba puhata . . .“

„Wõre taga!“ seletas külawanem.

„See ei tähenda midagi!“ lisas kümnik selgituseks juure. „Kui inimene väsinud on, siis saab ta isegi wanglas puhata. Ja siis — wõre taga on hea jahe, pärast palawat päewa on seal väga hea elada!“

Arrestant waatas kümnikule sünge pilguga otsa, see aga naeratas truusudamlikult ja rõõmsalt.

„Noh — eks, armas mees! Elage hästi, Wassili Gawrilowitsh! Edasi!“

„Jumalaga, Jefim! Ole tähelepanelik!“

„Ja ettewaatlik!“ hüüdis rahwa hulgast keegi noormees.

„Noh, ma pole ju mõni laps? Wõi midagi sarnast?“

Ja nad läksid minema, hästi wastu onne hoides, et weidikesegi päikese eest kaitset leida. Mees mantlis sammus ees, iseteadwa, kiire sammuga, nagu inimene, kes harjunud rändama. Kümnik järgnes talle, tugew kepp käes.

Jefim oli wäikese kaswuga mehike, laia heasüdamliku näoga, mida ümbritses karwane, kollakas habe, mis algas otsekohe silmade alt. Ta naeratas pea alati; Jumal teab, mis põhjusel näitas ta alati oma tugewaid kollaseid hambaid ja kibrutas oma nina, nagu tahaks ta aewastada.

Ta oli riietatud pikka kuube, mille hõlmad ta wöö wahela oli peitnud, et nad teda käimise juures ei eksitaks. Peas oli tal ilma nokata tumeroheline müts, mis kuni silmakulumedeni pähe oli tõmmatud ja väga sarnanes wangide tawalikule peakattele.

Ta kaaslane sammus ees, ilma et ta oma saatjat tähelegi oleks pannud, nagu poleks ta selle kaasasolemises üldse teadlikki. Nad sammusid piki kitsast maanteed, mis lookles läbi hõljuwa rukkimere, ja rändajate warjud lehwisid wiljapeade kulla kohal.

Horitsondil sinetas metsaserw, pahemat kätt rändajaist lewisid lõputud täiskülitud põllud, mille keskelt paistis küla, ja selle taga seisid jällegi põllud ja põllud, kuni nad kadusid sinkjasse hämarusse.

Paremat kätt paistis puhmastikust plekiga kaetud ja weel wärwiga ilustatud kirikutorn — ta säras päikese käes nii, et raske oli ta peale waadata.

Kõrgel õhus laulsid lõokesed oma wiit, rukkiwäljal naeratasid rukkililled,

ja oli palaw, peaaegu helge. Rändajate jalad tekitasid tolmu.

Jefim hakkas igawust tundma. Ta oli loomu poolest suur lobasuu ja ei suutnud kaua waikida — ta nohises weidi ja lasi paar pikka heli kuuldawale.

„Pole enam häält — et sind —! Jah, wanasti, siis olen laulnud. . . Wishenki küla koolmeister ütles mulle tihti: „Sina, Jefim, alusta!“ Ja siis laulsime! See oli tubli inimene!“

„Kes?“ küsis mantliga mees õõnsa bassihäälega.

„Wishenki koolmeister!“

„Wishenki — see on nimi?“

„Wishenki, see on, mu armas, küla, ja koolmeisteri nimi oli Paawel Mihailowitsh! See oli suurepärane inimene. Kolme aasta eest on ta surnud. . .“

„Oli ta weel noor?“

„Isegi mitte weel kolmkümmend wana.“

„Mille kätte ta suri?“

„Wist mure pärast!“

Jefimi kaaslane waatas kõrvalt oma saatjale otsa ja naeratas. . .

„Oli nimelt, mu armas, järgmine lugu! Ta õpetas ja õpetas seitse aastat ja hakkas siis kõhima. Kui ta alati nii kõhis, siis läks ta nukrameelseks, — noh, ja kui ta nukraks jäi, siis hakkas ta muidugi napsi jooma. Kõrgeauline Aleksei ei armastanud teda nagu nii, ja kui ta nüüd weel jooma kukkus, siis saatis Aleksei selle kohta aruande linna — nii ja nii, kooliõpetaja joob, see aga tekitab pahameelt. Ja linnast tuli siis wastus, ja ühes wastusega naisõpetaja. Pikk ja kõhn oli see, ja suur nina oli tal. Noh, seal nägi siis Paawel Mihailowitsh, et tema asi halb oli. See oli talle väga walus, ja ta lausus endamisi: olen teid õpetanud — ja nüüd — oh teie kuradid küll! Koolist läks ta otsekohe haigemaija, ja wiie päewa pärast oli ta surnud. . . see on kčik. . .“

Tükk aega jätkasid mõlemad waikides oma teed. Iga sammuga lähenesid nad enam ja enam metsale, see kaswas ala tihedamaks, kaotas oma sinkja wärwi ja läks rohelisteks. . .

„Läheme läbi metsa?“ päris Jefimi kaaslane.

„Ainult äärest läbi, umbes pool wersta. Miks? . . . Ah! Waata, aga, waata! Oled ikkagi kelm, isake, kui nii järele mõtlen!“

Ja Jefim naeris, kuna ta pead wanuts.

„Mis sul on?“ küsis arrestant.

„Mitte midagi! Mõtlen ainult nii! Oh sina . . . Metsa kaudu tahab ta minna! Oled rumal, mu armas! Targem mees poleks seda küsinud, see oleks lihtsalt metsa poole sammunud, ja siis...“

„Mis — siis?“

„Mitte midagi — saan sinust aru, wennake, läbi ja läbi! Ah sa armas Jumal! Ei, jäta see mõte metsast! Kas saad minuga ka toime? Saan ise kolme niisugusega, nagu sina oled, hakkama, ja sinule annan waid oma pahema käega . . . Kas saad aru?“

„Jah — sa oled lambapea!“ ütles arrestant lühidalt ja rõhuga.

„Eks? Kas ma ei ütelnud õieti!“ triumfeeris Jefim.

„Hernehirmutis! Mis sa ütlesid õieti?“ naeris arrestant.

„Metsast! Saan aru — sa mõtled: mina — see on siis sina — anna talle — nii siis mulle — üks wastu wahimist, niipea kui metsa jõuame, ja siis — läheb lahti — metsa, üle põldude! Eks, nii sa ju mõtlesid?“

„Sa oled rumal,“ wastas mees, kes nägi, et temast aru on saadud, õlgu kehitades. „Kuhu ma siis wõiksin jooksta?“

„Noh, kuhu tahad, see on sinu asi...“

„Aga kuhu?..“

Jefimi kaaslane oli pool pahane, pool-uudishimulik, et aga teada saada, kuhu poole wõiks põgeneda.

„Ütlen ju sulle — kuhu tahad!“ seletas Jefim rahulikult.

„Kuhugi ei saa ma põgeneda, kuhugi!“ ütles ta kaaslane tasa.

„Noh,“ ütles kümnik kahtlustawalt, ja tegi käega ägeda liigutuse! „Küllap juba saab kuhugi põgeneda. Maailm on suur — ühele inimesele jätkub alati ruumi!“

„Mis sa sellega mõtled? Kas tahad, et ma jalga laseksin?“ naeratar arrestant uudishimulikult.

„Waata aga, waata? Sa oled selleks just paras! Kas see oleks siis korras? Sa jooksed minema — ja kes läheb siis türmi? Siis pannakse mind luku taha. Ei, ma mõtlen ainult nii — kõnekäänuna . . .“

„Sa oled rumal, aga muidu kaunis hea poiss,“ ütles Jefimi kaaslane õha-

tes. Jefim ruttas oma nõusolekut awal-dama.

„Sul on õigus. Mõned nimetawad mind rumalaks, teised ütlewad, ma olla hea poiss — ja see on ka õige. Lihtne ma olen — see on põhjus! Paljud tahawad kõik kawalusega teha — milleks on minul seda waja? Olen üksinda elus — kui olen kawal, pean suurema, olen awameelne, pean samati suurema. Parem olen siis juba awameelne.“

„Seal on sul õigus,“ ütles, wana Jefimi kaaslane ükskõikselt.

„Muidugi! Milleks pean silmakirja teener olema, kui mul elus kedagi pole peale iseene? Olen waba inimene, mu armas: nagu tahan, nii elan, omaenese heaksarwamise järgi — jah — Kuidas su nimi on?“

„Kuidas mu nimi on? Ütleme: Iwan.“

„Nii. Ja oled waimulikust seisusest?“

„Ei . . .“

„Nii? Ärwan, et oled üks nendest...“

„Arwad wist riiete pärast?“

„Just. Sa näed nimelt wälja, nagu mõni põgenenud munk wõi mõni wäljasaadetud preester, su nägu aga ei sobi sellega. Näost näid olewat soldat... Teab kurat, kes sa niisugune oled.“

Ja Jefim waatles rändajat uudishimuliku pilguga. See ohkas ja surus mütsi peas õieti, pühkis siis higi otsesiselt ja küsis kümnikult: „Kas sa ehk suitsetad?“

„Oh muidugi! Heameelega! Muidugi suitsetan!“

Ta tõmbas määrdinud tubakakoti wöö wahelt, lasi pea longu ja hakkas, ilma et oleks peatunud, oma sawipiipu täitma.

„Säh — suitseta!“

Arrestant seistas, kummardus tiku kohale, mille talle kümnik põlema oli süüdanud, ja tõmbas suitsu kopsudesse. Sinkjas suitsupilweke tõusis õhku.

„Kes sa siis oled? — Wist linnakodanik?“

„Olen aadlisoost,“ ütles arrestant lühidalt, ja sülitas wiljakörte sekka, mis peaaegu kuldselt särasid.

„See on aga imelik! Kuidas sa siis ilma passita ringi jooksed?“

„Wäga lihtne!“

„Ilusad lood! Sinusugusele aadlisoost isikule ei sobi wist küll säärane hundielu! Oh sa waeneke!“

„Jäta järgi, ära lobise!“ ütles arrestant kuiwalt.

Jefim vaatles passita meest nüüd seda suurema poolehoiu ja uudishimuga, raputas mõtlilikult pead ja jätkas: „Tõesti, tõesti! Kuidas saatus inimesega mängib! See võib ju õige olla, et sa aadlisoost oled, sest sul on niisugune suursugune wälimus. Kas elad juba kaua niimoodi?“

Mees aristokraatlise wälimusega waatas süngelt Jefimi poole ja tegi tõrjuwa liigutuse, nagu tahaks ta mõnda erilast eemale peletada.

„Jäta, ütlen ma! Mis sa laulad nagu mõni wana naine?“

„Sa ei tarwitse ju wihastada!“ ütles Jefim waigistawat. „Räägin heast südamest — mul on wäga hea süda...“

„See on sinu õnn... Et aga su suu lõpmata võib jahwatada, see on minu õnnetus!“

„Hüwa siis! Kui nii tahad, siis wõin ju waikida. Oskan ka waikida, kui teine, kui teine mu kõnet kuulda ei taha. Aga miks sa pahandad ilma põhjusega. Kas olen mina süüdi, et sa niisuguse huljusena elad?“

Arrestant seisatas ja pigistas oma hambad nii kokku, et palenukid terawate nurkadena esile tungisid ja hallid tüükad kui siilil püsti seisid. Ta mõõtis Jefimi pealaest jalatallani wihase ja rahutu pilguga.

Enne aga kui Jefim sellest illest weel jagu sai, rändas ta juba suurte sammudega edasi.

Üle jutuka kümniku näo libises hajameelse järelemõtlemise kerge wari. Ta wahtis üles, kust kostsid lõokeste lõõritused, wilistas weidi läbi hammaste ja wehkis kepiga oma sammudele takti.

Nad lähenesid metsaserwale. Mets oli eluta, kui pime sein — ükski heli ei kostnud sealt rändajatele wastu. Päike oli looja minemas, ja ta madalad kiired ehtisid puieladwad purpuri ja kullaga.

Puudest õhkus lõhnawat raskust, ja sünge ning tõsine waikus, mis täitis metsa — tekitas õudseid tundmusi.

Kui mets seisab silmi ees — pime, must ja eluta, kui ta wajunud täielikku, salapärasesse waikusse ja kui näib, nagu kuulataks iga üksik puu — siis on, nagu oleks kogu mets täidetud millegi elusaga, mis ainult silmapilgul

hinge kinni peab — ja siis näib weel, nagu tuleks järgmisel silmapilgul metast midagi hiiglasetaolist, midagi arusaamatut inimmõistusele, et rääkida wägewal häälel looduse suurtest, loowatest saladustest . . .

Kui Jefim ja ta kaaslane metsa ääre olid jõudnud, otsustasid nad weidi puhata ja istusidki rohule ühe suure tammetüwe ääres. Arrestant wõttis aegamisi oma ranitsa seljast ja küsis ükskõikselt kümniku käest: „Kas tahad leiba?“

„Kui annad, siis wõtan!“ ütles Jefim naeratades.

Ja siis hakkasid nad leiba närima — Jefim sõi aegamisi ja ohkas seejuures alatasa, kuna ta pahemale poole põlule wahtis. Ta kaaslane oli süwenenud oma täitmisprotsessi ja matsutas hea meelega pärast, seejuures silmadega oma leiwakooriku suurust hinnates.

Põllud ümberringi hakkasid tumenema, wili oli oma kuldse wärwingu kaotanud ja muutunud roosakaskollaseks, edelast tõusid taewa willalised pilwed, mis heitsid oma warjusid põldudele — ja need libisesid metsa poole, kus istusid kaks tuhmunud inimkogu.

Ka puud heitsid warje, ja warjud äratasid mõlemais walulise tunde.

„Jumal olgu tänatud!“ hüüdis Jefim, kogus leiwaraasud oma rüpest ja lakkus nad peost suhu. „Armas taewane Isa on meid toitnud, ükski pole seda näinud, ja kui ka, siis pole see kedagi haawanud! Sõber! Jääme siia üheks tunnikeseks? Tuleme weel küllalt wara wõrede taha!“

Sõber noogutas pead.

„Nii siis! Koht on kaunis ilus, ja ma tunnen teda hästi — seal pahemat kätt seisis Tutshkow'ide herrastemaja . . .“

„Kus?“ küsis arrestant kähku, pöördes sinna, kuhu Jefim oli osutunud.

„Seal, selle puu taga! See kõik ümberringi oli nende päralt. Nad olid rikkad, aga pärast orjuse kaotamist on kõik teisiti kujunenud. Ka mina olin nende päralt — nagu kõik siin ümberringi. See oli suur perekond. Kolonell ise — Aleksander Nikititsh Tutshkow — lapsed — neli poega — kuhu on nad sattunud? Nagu oleks tuul nad laiali kannud, kui lehed sügisel . . . Ainult üks, Iwan Aleksandrowitsh, see on weel alles — selle juure wiin sinu praegu;

see on meie kreisiülem — ka see on juba wana . . .“

Arrestant naeris waljusti. Ta naeris kõledalt — nii iseäralikult seest wälja — rind ja keha liikusid seejuures, nagu aga oli liikumatu, ainult hammaste wahelt kostsid tuhmid peaaegu haukuwad toonid . . .

Jefim kõheles, pigistas siis kepi tugewamini pihku. Ja küsis: „Mis sinuga on? Kas on sul krambid — eks?“

„Pole midagi — see möödub pea,“ ütles arrestant ükskhaawal — „jutusta nimelt edasi!“

„Jah — nii, nii on lood — warem oli siin Tutshkow'ide mõis, ja nüüd pole siin midagi. — Mõned on surnud, teised hukka läinud — ei kukk kire nende järgi. Eriti üks — kõige noorem — Wiktor oli ta nimi — Witja. Olin ta kaaslane . . . kui orjus kaotati, olime peaaegu ühe wanused. — See oli alles poiss, Jumal olgu talle armulik! Elawhõbe! Kogu päewa jooksis ja mühas ta ringi . . . kus ta praegu wõiks olla? Kas ta weel elab wõi on ta surnud?“

„Mille poolest ta siis nii hea oli?“ küsis Jefimi kaaslane tasa.

„Kõige poolest!“ hüüdis Jefim. „Ta ilu, ta hea süda . . . ah, armas inimene, siis oleksid sina teda pidanud nägema — ah, küll oli hea! Millised mängusid mängisime, millist lõbusat elu me elasime! Tihti ütles ta mulle: Jefim! Läheme jahile! Tal oli oma püss — ta isa oli talle selle sünnipäewaks kinkinud — ja minu jaoks warastas ta teise. Ja siis läksime metsa — üheks, kaheks, kolmeks päewaks! Siis tulime koju — ta sai söimata, mina pekka. Ja waata siis — teisel hommikul jälle: Jefim, läheme puukoort tooma! Milliseid lindusid oleme leidnud — tuhandeid! Ta püüdis liblikaid ja putukaid, pistis nad karpides nõelte otsa — see oli väga huwitaw! Ka lugema õpetas ta minu — Jefim, ütles ta, hakkan sind õpetama! Nii siis peale! Ja ta algas . . . ütle „A,“ — mina lõugasin a-a-a! See oli naeruks. Algul tegin seda kõik nalja pärast — sest milleks tarwitab talumees lugemist ja kirjutamist! Ta aga seletas mulle: selleks oled sa orjusest wabastatud, et wõiksid midagi õppida ja tõde otsida! — Niisugune laps peab ju kõik meeles, mida ta wanemate inimeste käest kuuleb ja lobiseb siis edasi, kõik

on ja muidugi rumalus... Süda on peasi, süda juhib juba inimese tõe teele — küllap seda tean. Nii õpetas ta mind ja seewõrra suure hoolega, et mulle enam ainustki waba minutit ei jätnud. Palusin: palun, ütlesin, ma ei suuda seda õppida, sellest on minu jaoks liig palju! Küll siis kisendas minu peale! Isa ratsapiitsaga tahan sind nuhelda — aga sa pead õppima! nii olid lood. Õppisin siis... kord jooksin enne tundi minema — lihtsalt kargasin püsti ja olingi kadunud! Seal otsis ta terve päewa, püss käes — tahtis maha lasta! Pärast jutustas ise: kui oleksin su samal päewal tabanud — oleksin su maha lasknud! Niisugune ta oli! Kindel, kõikumata — tuline — õige käskija. Kuid ta ka hoidis ja hellitas mind. See oli tulinhing... kui mind kord mu isa oli nuhelnud, ja ta sisse tuli — armas Jumal — mis siis algas! Ta kahwatas, wärises üle keha, surus käed rusikasse, ja siis — isa kallale! Kuidas julged?“ Mu isa kostis: „Olen ometi isa!“ — Ahaa! Nii on hea, sa oled isa — sinuga ei saa ma üksi hakkama, aga sinu selg saab samad wermed, kui su poja oma!“ Siis mõirgas ta ja jooksis minema. . . Ja mis sa arwad, isake? Oma sõna on ta pidanud! Nähtawasti oli ta oma teenijad üles ässitanud, sest ühel ilusal päewal tuleb isa koju ja hoigab; tahtis särge seljast wõtta, see oli selja külge kleepinud. . . Siis sai isa pahaseks: „Sinule wõlgnen tänu walude eest, sa silmakirjateener“ Ja siis andis ta mulle tubli keretäie. Silmakirja teenri asjus, seal polnud tal õigus — seda pole ma kunagi olnud...“

„Õigus, Jefim seda pole sa kunagi olnud!“ kinnitas ka arrestant — ja ehmatas ise — „seda wõib weel praegugi aru saada — sa pole kellegi ilalakuja,“ lisas ta kähku juure...

„Muidugi — ma lihtsalt armastasin teda, Witjat!“ hüüdis Jefim. „See oli tark poiss — kõik armastasid teda, mitte ainult mina! Kui ta nii jutustama hakkas — ma ei tea sellest enam palju midagi, on juba kolmkümmend aastat möödunud — oh, armas Jumal, kus ta praegu wõiks wiibida? Kui ta weel elab, siis on ta kas väga kõrgel kohal, wõi — on ta kõige sügawamasse sohu sattunud! Nii on inimkeha! Kõik keeb ja käärib, aga kunagi ei saa sellest midagi

head! Ja inimesed lähewad hukka — küll on kahju — wäga kahju. . ."

Jefim ohkas raskelt ja langetas pea. Minutipikune waikus. . .

"Ja ka minust on sul kahju?" küsis arrestant lõbusalt. Ta oli tõesti lõbus, kogu ta nägu elustas heasüdamlik ilus naeratus

"Küll oled aga iseäralik inimene!" hüüdis Jefim. "Muidugi peab sinust kahju olema! Mis sa siis õige oled? Kuna sa hulguseelu elad, pole sul wist elus midagi, mis sinu päralt — ei naist ega last! Wõib olla kannatad mõne suure süü all — kes seda teab? Waene ja wilets oled sa!.."

"Jajah!" ütles arrestant.

Ja jälle waikisid nad. Päike oli juba loojenenud ja warjud olid läinud tumedamaks. Lõhnas raske mulla järgi. . . Kaua istusid nad waikides. . .

"Nii ilus kui siin ka ei ole, meil tuleb ikkagi edasi minna. Weel umbes kaheksa kilomeetrit käia. . . Üles, isake, tõuse üles!"

"Istume weel wähekese!" palus kõneteldu.

"Minugipärast — olen ka hea meelega ööseti metsaserwal. . . Aga kunas jõuame meie kreisütlema juure? See hakkab siis sõimama — on juba hilja—"

"Ei tee midagi, ega sõim ei waluta—"

"Kui minu eest sõna kostad. . ." naeris kümnik.

"Seda wõin teha."

"Mis sa ka ei räägi?"

"Mis siis?"

"Sa oled naljahammas? Küllap see sulle seal ilusti annab!"

"Kas ta siis peksab?"

"Ta on karm! Ja seejuures osaw — ta annab kõrwakiilu, ja teisele näib nagu oleks ta jalgu tahtnud tabada —"

"Noh, siis lööme wastu!" ütles arrestant rahulikult, ja patsutas kümnikule sõbralikult wastu õlga.

See oli perekondlik ja ei meeldinud Jefimile. Ükskõik kuidas lood on, aga tema oli ikkagi ametiwõimu esitaja, ja see poiss ei tohtinud unustada, et tal wõõ all ametimärk peidus oli. Ta tõusis püsti, wõttis kepi pihku, asetaski ametimärgi rinnale ja ütles karmilt: "Tõuse püsti, läheme!"

"Ma ei lähe!" ütles arrestant.

Jefim kohmetas, ajas silmad pärani, waikis pool minutit ja ei saanud aru,

kuidas arrestant niisuguste naljadega hakkama wõis saada.

"Ära tee rumalusi, läheme!" ütles ta juba mahedamalt.

"Ma ei lähe!" ütles arrestant otsustawalt.

"Kuidas, sa ei lähe!" kisendas Jefim imestanult ja wihaselt.

"Üsna lihtsalt! Tahan siin öö mööda saata. . . Noh, tee aga tuluke üles!"

"Näitan sulle öö möödasaatmist Teen sulle niisuguse tule küljekontide wahale, et imestad!" ähwardas Jefim. Seesmiselt aga imestas ta wäga. See mees ütles, ta ei tahta minna, ei hakanud wastu, ei teinud katsetki kaklema hakata, lamas rahulikult maas — muud midagi! Mis oli siin peale hakata?

"Ära lõuga, Jefim!" soovitas arrestant rahulikult.

Jefim waikis jälle, astus ühe jala pealt teise peale ja wahtis oma wangile suurte silmadega otsa. Ka wang waatles teda ja naeratas. Jefim mõtles suure pingutusega, mis peale hakata: kuidas oli see ainult juhtunud, et see hulgas, kes kogu aja oli olnud nii sünge ja kuri — äkki nii lõbusaks oli muutunud? Mis oleks, kui ta äkki ta kallale kargaks, käed kinni seoks, paar korda wastu kõrwu annaks? Siis oleks wist asi korras? Ja Jefim ütles käsikiwa häälega: "Nüüd oled küllalt naljatanud, poiss! Tõuse püsti, muidu seon su kinni — siis lähed juba, seda wõid uskuda! Oled aru saanud? Noh, üles — muidu lõõn!"

"Mind?" naeratas arrestant.

"Ja miks mitte?"

"Witja Tutshkowi tahad sina, Jefim Gröislow, lüüa?"

"Ah sina — mis sa naljatad —!" kisendas Jefim üllatatult. "Mis sa õige mõtled? Mis sa tahad luisata? — Jäta naljad!"

"Nüüd jäta aga kisamine, Jefim! On aeg, et minu ära tunneksid!" naeratas arrestant rahulikult ja tõusis püsti.

"Kuidas su käsi käib üldiselt?"

Jefim taganes pakutud käe eest ja ja wahtis oma wangile otsa — siis hakkasid ta huuled wärisema ja kogu ta näo üle kerkisid kortsud.

"Wiktor Aleksandrowitsh! . . teie olete? . . päris ta sosinal.

„Kas tahad — ma näitan sulle oma paberid? Wõi parem, tuletan minewikku meele: nii siis — kas mäletad, kuidas sa metsas hundiauku kukkusid? Ja kuidas ma linnupesi korjasin, ja sa pead pidi okste wahale rippu jäid? Ja kuidas me wana piimanaise käest koort warastasime? Ja kuidas see meile muinasjutte rääkis?“

Jefim wajus maha ja hoigas kohmetanult.

„Kas usud nüüd?“ küsis arrestant ja istus ta kõrwale, waatas talle näkku ja asetas käe ta õlale.

Jefim waikis. Ümberringi oli kõik pime. Metsast kostis tume müra ja sosin — kusagil kraaksus mingisugune öölinn. . . Pilw libises üle metsa, waevalt märgatawalt edasi ujudes.

„Noh, Jefim, kas sa siis rõõmu ei tunne kokkusaamise puhul? Wõi rõõmustad waga? Oh sa lihtsameelne hing! Nagu sa lapsena olid, nii oled sa weel praegu! Jefim! räägi ometi midagi, sa armas elukas!“

Jefim kohendas ennast.

„Noh, wennake, eks!“ raputas arrestant etteheitwalt pead. „Mis sul on! Häbene! Oled wist warsti wiiestkümnest üle — ja teed niisugust rumalust? Jäta see!“ ja ta haaras kümniku õlgadest kinni ja raputas teda.

See naeris wärisedes ja hakkas rääkima, ilma et oma kaaslastele otsa oleks waadanud: „Kuidas wõiksingi teisiti? Rõõmustan . . . Nii siis Teie olete? Kuidas wõiksin seda uskuda? Teie — ja niisugused asjad! Witja — niisugusel kujul! Wõre taha — passita — leib toiduks — ei tubakatki taskus. . . armas Jumal! See pole ometi korras! Kui see oleksin weel mina — ja Teie kümnik! Ka siis oleks juba asi parem! Nii aga — kuidas see kõik on? Kuidas pean ma Teie silmi alla astuma? Alati olen ma rõõmuga Teid mälestanud. Kui ma wahel nii mõtlen: Witja — seal walutab mu süda — ja nüüd — nüüd on asi nii! Issand Jumal, kui seda rahwale rääkida — nad ei usukski!..“

Ta pomises poolikuid lauseid ja silmitses oma saapanukke. Kogu aja silistas ta oma rinda ja kaela.

„Sa ei tohi sellest inimestele midagi rääkida. seda pole waja. Ja nüüd lõpeta — kas oled siis sina selles süüdi? Minu pärast ära tunne muret — pabe-

rid on mul olemas, ma ei näidanud neid ainult külawanemale, et ta mind ära ei tunneks. Mu wend ei pane mind mitte luku taha, waid aitab mu jalule. . . jään tema juure, ja siis läheme jälle koos jahile. . . Waata, kõik on warsti jälle hea eks.“

Witja ütles seda mahedalt, umbes nii, nagu wanemad inimesed wäikseid lapsi lohutawad. Wastu pilwe läks kuu metsa kohal üles ja palistas hõbedaga metsa kontuurid Wiljas waidlesid räägud, kusagil toksis rähn — ööpimedus läks läbipaistmatumaks . . .

„See on õige,“ algas Jefim tasa, „Iwan Aleksandrowitsh wõtab oma lihase wenna wastu, ja siis hakate jälle elama. See on kõik õige — ja jahile läheme — aga see pole kõik ometi nii! Mõtlesin ikka milliste wägitegudega Teie kõik hakkama ei ole saanud! Ja tõepoolest hoopis teisiti!“

Witja Tutshkow naeris waljusti.

„Olen, wennake Jefim, küllalt iga-sugu wägitegusid korda saatnud . . . Oma osa mõisast olen ära pillanud, teenistuses ei saanud ma inimestega läbi, siis olin ma näitleja, poesell, siis olin teatri-ettewõtja, siis läks kõik luhta — iga asja juures olen wõlgasid teinud, olen rumalasse loosse segatud — ja see kõik on — mööda!“

Arrestant lõi käega ja naeris heasüdamlikult.

„Nüüd, wennake, ei kuulu ma enam suurte herrade hulka! Sellest olen ma paranenud! Nüüd elame lõbusalt edasi, eks? Noh, ärka ometi üles!“

„See on kõik — nii!“ ütles Jefim murtud häälega. „Ainult häbenen — olen Teile nii mõndagi ütelnud — rumalaid sõnu ja nii edasi. . . olen ju talupoeg, ja ei saa midagi parata. . . Sina jääme siis ööseks? Teen kohe tule üles. . .“

„Noh, siis liiguta ennast!“

Arrestant heitis selili maha, kümnik aga kadus metsa, kust peagi kostis okste murdumine. Peagi tuli Jefim sületäie okstega tagasi, ja juba järgmisel minutil leegitses haohunniku otsas lustilik tuluke.

Nooreea-sõbrad istusid wastamisi, wahtisid mõtlikult tulle ja suitsetasid oma piipu.

„Just nagu wanasti!“ ütles Jefim waluliselt.

„Ainult ajad on muutunud,“ ütles Tutshkow.

„Jah, elu on karmim — nagu ka Teie wastu!“

„Noh, kes teab weel kes — kellele!“ naeris Tutshkow.

Nad waikisid.

„Ah! Armas Jumal! Witja! Kenake küll!“ ütles Jefim süngelt.

„Ah mis! Küllalt sellest! Mis sündinud, seda ei saa enam muuta,“ trööstis Tutshkow filosoofiliselt.

Nende taga seisis tasa sosistawa metsa sein, lõbusalt sahisest tuli, nende ümber tantsisid helitud warjud ja põldude kohal heljus läbitungimata pilkasus . . .

Wiljapea palwe.

Saksa kirjanik Paul Grotowsky.

Issand, sinult palun päiksetuld!
Silita mind, kes ma olen muld!
Sinu tuul mul palju tuska tõi,
sinu wihtm mu põrmu maha löi...
Wala walgust weel mu peale sa,
et ei murraks mind weel Manala!
Wala walgust, weel ei ole hilja
et wõiks waestele ma anda wilja!
Hirmus on ju ilma wiljata
lahkuda siit tühja kõrrena...

Issand, keela oma tormi sa!
päiksekullas mind sa kuiwata!
Tee mu jälle terweks, tee mu heaks,
kaswata mu kauniks wiljapeaks!
Ei siis enam sirpi karda ma,
kui mu pea waob longu walmina,
siis on täidetud siin hädaohus
minu kallis, minu kaunis kohus,
ja ma kaon, waon rõõmuga,
sest et kaunist wilja kannud ma!

On saabund päew.

Rootsi luuletaja K. G. Ossian Nilsson.

On saabund päew, mil maapind
wirgeks

saab pärast pikka talweund
ja weri keeb ja selg läeb sirgeks:
see kewadine koidutund.

Nüüd kõik, mil juur weel jäänud wa-
ruks.

poeb mullast wälja noorena;
täis igatsust ja rõõmu ta
saab õitswaks, haljendawaks aruks!

Daam Moulin Rouge'ist.

Rootsi kirjanik Gös'ta Segerkrantz.

I

See oli 25 oktoobril 1924, kella 7 paigu õhtul. Krahw Jan Drakenhjelm ütles mõtteta läbi Montmartre'i poolpimedate tänavate. Ta tuju aga polnud kõige pahem, tänu neile weiniklaasidele, mis ta päewa jooksul siin ja seal oli maitsnud. Ta weidi kulunud shaketi taskus, mida ta aga elegandilt oskas kanda, kõlisesid ta wiimased 5 franki ja 75 santiimi. Selle summa tahtis ta kulutada Moulin Rouge'is ilmakuulsas tantsulokaalis.

See Rootsi waneima ja suursuguseima perekonna wõsu oli eile puruwaesena Pariisi saabunud.

Ta elulugupolnud just algupärane. Peaasi oli: alkohool.

Ta oli umbes 30 aastat wana, näis aga 40 olewat. Ta oli keskmise suurusega, sale, elegant mees. Tal ei puudunud ei mõistus ega töölust. Kuid whisky, konjak, absint jne. olid tugevamad kui tema.

Pärast mitmesuguseid ebaõnnestunud katseid, Rootsis ja kauges Argentiinas, oli ta waewalt aasta tagasi õnne katsunud abielu alal. Ta oli astunud abiellu kellegi Daani daamiga, kes rikkis, kuigi mitte aadelisoost, õnnelik oli, et sai oma pesusse üheksaharalise krooni tikkida. Abielu lõppes nii, nagu oodata oli: Jan ei suutnud loobuda alkohoolist, ja seepärast otsustas krahwinna loobuda tema isikust; tiitel jäi talle ju nagu nii alale. 10.000-kroonilise waherahaga oli lahutus juba augustikuul teostatud, ja krahw sõitis kõige otsemat teed Monte Carlo'sse. Kuid sealgi läks kõik nii, nagu oodata oli. Lõpuks pidi talle mängupõrgu III klassi pileti Pariisi ostma.

Kohe saabudes oli krahw pöörnud oma maa saatkonna poole. Seal aga tunti ta kuulsust. Saadeti kiirtelegramm ta perekonnale Stokholmi, ja lubati wahepeal iga päewa kohta 10 franki toiduraha, kusjuures talle õigus anti ööd Rootsi kirikus pingil mööda saata.

Sel kõwal asemel oligi siis krahw öö reedest laupäewa peale weetnud.

II

Moulin Rouge hülgas kui tõrwik.

Kogu punaseks wõõbatud, neljakordist maja walgustasid pikad tuletsilindrid armastuse wärwis. Katusel hõõgus reklaamweski oma illumineeritud tiibadega, ja awatlewas safiirsinises leegit-sesid wägewad tähed: „K o g u õ ö k e s t a b a l l !“

Kui krahw Drakenhjelm aga sisse tahtis astuda, kuulis ta, et parajasti just waheaeg on ning et tants algab uuesti alles pärast kella üheksat. Kaunis tuisane, otsustas ta minna kõrwalolewasse wäikesesse restoraani, et seal omale õlut ja wõileiwa wõtta.

Kaks minutit hiljem istus ta seal ühe laua taga ja neelas ahnelt oma wõileiba. See tähendab, ta oli ahne, kuid näha seda ei olnud: ta jõi suursuguse iseteadwusega, nagu see wastab Rootsi waneima aadlisuguwõsa nimele.

Kohwik Cyrano näis olewat lugupeetud lokaal. Külalised tungisid sisse. Need olid peaasjalikult Moulin-Rouge'i alalised külalised, kes siin end hilise lõunasöögi waewade wastu ette walmistasid. Lokaal oli wäga lihtne, kuid sellegi peale waatamata ootas wäljas üle tosina eraautosid. Publik koosnes ärimeestest, börseinimestest, professionaalsetest tantsjatest, mõlemast soost poolilmas ja wäljamaalastest.

Jan nautis himukalt niihästi õlut kui ka ümbrust. Palju ilusaid noori tüdrukuid oli siin, kelle silmad krahwile kui praegusüüdatud tuled wastu helkisid, aga kohe jälle kustusid, kui ta neile diskreetse käeliigutusega oma kuuetasku woodrit näitas; ja nagu kaja kostis nende purpurhuulilt: „Aha, sa oled täna õhtul kuiwal!“

Kohe pärast seda koondus ta tähelepanu ühele naisterahwale, kes parajasti sisse oli astunud. See polnud enam noor daam, waid wastuoksa, umbes 70-aastane naisterahwas. Paks naine kohmakate kingadega, willane rätik ümber õlgade, ja ilma kübarata. Käewarrel kandis ta korwi. Ta sammus lauast laua juure ja pakkus kompwekke,

kaarte, sigarette, säriginööpe ja kaht väikest linnukest müüa.

Jan pani tähele, et see naine oli erakorraliselt ilus. Ta juuksed olid süsimustad, ja näojooned ei sobinud sugugi uulitsamüüja ametiga, ei, need olid kuningatari näojooned. Samati ta kõnnak. Silmad olid läikiwad ja soojad, nina ilusa kumerusega, suu ilus ja aristokraatlik, waatamata nende kibedate joonte peale, mida elu ta ümber oli joonistanud silmanurkadesse aga oli ehtis humor oma jälje jätnud.

Ta näis Cyrano's populaarne isik olewat. Ruhu ta iganes tuli, seal terwitati teda rõõmuhüüetega. Igalpool osteti temalt waatekaarte wõi kompwekke, ja keegi „spliinlik inglane“ lasi mõlemad sidrunikollaseks wõõbatud warblased 50 frangi eest üles Moulin-Rouge'i reklaamihülguse juure lennata.

Krahw ei suutnud hoiduda teda ikka ja ikka jälle silmitsemast. Ta hüüdis pälwija kohale.

„Kes on see daam seal?“ Ta tahtis peaaegn „naisterahwas“ ütelda, kuid see oli wõimata.

„See la on Gonlue!“ wastas pälwija „endine! Moulin-Rouge'i, priimaballeriina, monsieur. Wiiskümmend aastat tagasi. Tema löi cancan'i.“

Cancan, armas Jumal, seda tantsu tantsiti ju Pariisis meie wanaisade päwil.

„Tookord oli ta linna kõige kuulsam iludus!“ jatkas pälwija. „Tal oli, oma 16-toaline korter, oma töld ja loss St. Claud'is. Kuningad ja printsid olid uhked, kui nad tema seltskonnas kuhugi ilmuda tohtisid. Miljonäärid on tema käte wahelt läbi käinud, sellest saigi ta oma nime, la Gonlue: õgija! Muide seletatakse, ta isa olla olnud walitsew hertsog. Kes seda teab! Praegu on ta waid uulitsamüüja. Räägitakse, et ta poeg Argentiinas elada. Kõik wäikesed daamikesed Moulin-Rouge'ist armastawad teda, ta on nende wastu nagu emaja aitab neid, nii hästi kui ta seda oskab!“

„Küsi, kas ta minuga koos klaas weini ei tahaks juua!“ ütles krahw Drakenhjelm. „Ta huwitab mind.“

Pälwija kummardas kõige alandlikumalt

Kohe peale seda lähenes talle la Gonlue.

„Ah, c'est chic!“ ütles ta. „Eks, Teie ju kutsusite mind klaas weini jooma. Kui lahke!“ ja ta wõttis krahwi kõrwal soofal istet.

„Madame,“ wastas Jan pühalikult, „olen wäga rõõmus, et wõin Teid tundma õppida. Mu nimi on krahw Drakenhjelm Rootsist.“ Ta tellis kaks klaasi weini.

„Rootsist? Huu, seal on külm!“ La Gonlue tõmbas rätiku tihemini ümber piha. Siis silmitses ta oma naabrit terasemalt. „Teie olete siis krahw? Jah, seda wõib näha. Olen paljugi krahwe näinud oma noores eas!“ Ta ohkas. „Pälwija on Teile wist jutustanud, kes ma kunagi olen olnud?“

„Olen kuulnud, madame,“ ütles krahw galandilt, „et Teie olla olnud Moulin-Rouge' kuulsaim tantsijatar. Et Teie kunagi suur iludus olete olnud, seda polnud mulle waja seletada.“

La Gonlue naeris.

„On hulk aega möödunud ajast, kus mulle wiimane kompliment öeldi, mon chère Comte. Muide,“ ja löi klaasi kokku, „täna on just mu sünnipäew, saan 75-aastaseks!“

Krahw soovis õnne.

„Täna wiiskümmend aastat tagasi,“ jatkas la Gonlue, kuna ta oma pea nõjatas wastu oma ikka weel ilusat kätt, „korraldasid minu sõbrad hiilgawa lõunasöögi café de Paris's. Tookord olin ma teisiti riides kui praegu, ja juweele oli mul, nii et ma neid lugedagi ei jaksanud. Tol õhtul kandsin ma pärliketki ja sõrmes suurt smaragdi. Ja mõtelge ometi, lõunasöögi ajal armusin ma, nii päris põhjalikult ühte Itaali marquis'sse. Benno oli ta eesnimi. Pärast reisisin temaga koos Itaaliasse. Jumal, küll olime siin õnnelikud, see oli üksainus ilus pidu algusest lõpuni. Sest lõpp tuli nagu nii wäga ruttu. Eks, mon cher comte, kogu elu pole ju muud midagi, kui üks seeria, mis liig ruttu lõpule läheneb. Kas ta sub ennast üldse, et peale hakatakse?“

„Na,“ naeris ta siis, „see ei tohi aga meid eksitada, kui jooma weel ühe klaasi! Robert!“ hüüdis ta.

„Pardon, madame!“ hüüdis krahw hirmunult. „Aga... hm... olen wendunud, et waatate asja peale sama humoristlikult kui mina... aga mul pole juhuslikult täna kuigi palju raha kaa-

sas. See on väga kurb, madame, aga tulen otsemat teed Monte Carlo'st ja ootan raha alles mõne päewa pärast..."

„Mu armas krahw, minu ees ärge häbenege. Uskuge mind, ma ei küsi ju, kas Teil raha on wõi mitte. Haha! Ah, seal ongi Robert. Pudel shampanjat, mon vieux. Aga kuiwa, hästi kuiwa. Ja ruttu, mu sõber!"

Ta pööris Drakenhjelmil poole, kes oli täiesti uimane.

„Ärge rääkige wastu! Teie ütlesite ise, et waatate asja peale humoristlikust küljest. Ja nüüd kutsun Teid shampanjat jooma. Teie olete ainus inimene, kes mulle mu sünnipäewal õnne on soowinud. Jooge mu 75 aasta terwiseks!" Ja muutnud häälega lisas ta juure: „Jumal tänatud, pea on kõik mööda!"

Krahw sai aru, et see oleks haawus, kui ta kaasa ei joo.

„C a r a m b a, m a d a m e!" hüüdis ta. Teie olete wõluw, ja hea meelega joon ma Teie terwiseks. Säärase elujõu juures saate kindlasti sada aastat täis."

Kui kuldne wein kihises, ütles la Gonlue, pärast seda kui ta oma klaasi oli tühjendanud:

„Tahaksin Teile ettepaneku teha." Ta silmad särasid. „Enne aga lubage, et mulle „j a h" wastate!"

„Kui see seisab mu wõimudes, madame, teen kõik hea meelega..."

„Tulge minuga koos c a f é d e P a r i s ' s e õhtule!"

Drakenjelm awas ja sules suu, ilma et ta sõnagi oleks jaksanud ütelda.

La Gonlue naeris.

„Ärge olge ometi nii ahastaw. Muidugi maksan mina selle lõbu eest!"

„Wäge lahke, m a d a m e, aga mul pole smokingit ligi!

„Wõtame minu poja fraki. Tal on üks, mis on peaaegu uus ja ripub minu juures kapis. Küllap see Teile sünnib. Mu poeg on tantsuõpetaja Ameerikas, pidi kiiresti ära sõitma. Niipea kui selle pudeli oleme tühjendanud, wõtame auto. A l o r s ?"

Krahw kummardas. Pidusöögi wäljawaade ärritas krahwi tuntawalt. Iga ekstsentrilik asi oli krahwi huwitanud. Raha, miða ta ootas, pidi hiljemalt esmaspäewal saabuma, nii et ta daamile ta kulud wõis tasuda ja peale selle wäikese kingitusegi teha. Poeg oli siis

elukutseline tantsija, mõtles ta, jajah, see oli wist weres; teda huwitas, kas la Gonlue tõesti heast perekonnast on. Hertsogi tütar, oli pälwija ütelnud, jajah, see polnud wõimatu, kõige wähem siin Pariisis!

„Kas saate aru" katkestas ta mõtteid la Gonlue, „see walmistab mulle rõõmu, just täna c a f é d e P a r i s ' s dineerida, krahwiga, weelkord ühe isandaga kõrgemast seltskonnast koos wiibida! Olge rahulik, sean enese ilusti riide, mul on weel ilus must siidikleit olemas, mõningad pitsid ja weidi ehteid. À v o t r e s a n t é, c o m t e! Kell on 1/2 8, hiljem kui 1/2 9 ei tohi ma sinna ilmuda, Waadake," ja ettewaatlikumalt ulatas ta talle laua alt suurema summa kätte, „shampanja eest. — Robert, m o n s i e u r tahab maksta! Ja kohe auto!"

Üks wärwitud wäikestest daamidest Moulin-Rouge'ist läks nende lauast mööda. Ta noogutas wana daami poole ja saatis krahwile palawa pilgu.

„Ei, m a p e t i t e, pole midagi teha!" ütles la Gonlue naerdes. „Monsieur on minu päralt. Ta on minu c o c o — täna õhtuks!"

Ja c a f é Cyrano publiku imestawate pilkude saatel lahkus krahw Drakenhjelm ühes endise tantsjatariga lokaalist.

III

Samal õhtul umbes kell 1/2 9 aitas teenistuswalmis uksehoidja „Pariisi kohwiku" ees krahw Drakenhjelmil ja ühe wanema daami taksomeetrist wälja. Niihästi La Gonlue kui ta kawaleer olid oma wälimuse põhjalikult muutnud.

La Gonlue kandis musta atlasleiti, kahekordist (kahtlemata järgitehtud) pärliketti kaela ümber, ja kogu selle hiilguse üle modern, nahailustustega õhtumantlit, mille ta omale ühe Moulin Rouge'i iluduse käest selleks korraks oli laenanud. Tantsuõpetaja frakk sündis krahwile suurepäraselt; täitsa uutes lakk-kingades astus ta jalg tõllast kõnniteele, ja kui ta madame'i kõrwal sammus läbi restoraani marmorportaali, oli tal täielikult iseteadwa aadelimehe näoilme, sest ta rahataskus oli ka mitu sada franki, muidugi la Gonlue tagawarast. Ja sellega tohtis ta diner'i tasuda.

Oli weel üks laud waba. La Gonlue ajas silmad pärani: just seal oli tema

ja ta sõber — marquis — wiiskümmend aastat tagasi istunud.

Nad wõtsid istet, ja inspektor ulatas neile kaardi.

„Tahaksin austrid, neid suuri, merelõhnalisi m a r e n n e s. Siis üks s o l e m a i s o n. Metssea-kotlett sham-pinjoonidega. Põldpüü á la Victoria. Juustu, jäätist ja puuwilja — neid samu toite, mida mu itaallane walis mu 25. sünnipäewal! Tahaksin juua wana Anjou'd ja hiljem shmapanjat, palju shampanjat, ja kuiwa. Teie, armas krahw, tellige muidugi, mida Teie soovite. Waadake ainult seda wäikest neiut seal! Kas ta pole waimustaw, eks? Kuid kui igaw tal on! Nüüd haigutab ta isegi. Ei, nagu ma alati ütlen: see jazzband ja need lennukid ja see traadita telegraaf ja Steinach, ja mis weel kõik on selle põgenema ajanud, mida minu aja naistel oli, nimelt: esprit! Nüüd pole nad enam muud midagi kui maalitud ja parfümeeritud loomakesed! A propos, Steinach, kas usute teda, herra krahw?“

„Tänapäew sünnib ju imeasju!“

„A!“ La Gonlue silmad naeratasid austritele wastu, mida päwija serweeris. „Ei, kas teate, inimeste noorendamist usun ma sama wähe kui rahwasteliitu.. „Eks, Teie tellite seda sama kui mina, krahw Drague — wabandage, aga ma ei oska Teie nime hääldada. Prost, m o n a m i! Apropos, kas olete kunagi olnud armunud, krahw Drague?“

„Hm. See on mitte kunagi weel nii, nagu Teisse oleksin armunud, kui...“

„Kui mind wiiskümmend aastat tagasi oleksite tunnud!“ naeris La Gonlue. „Wõi kui herra Steinach kohwikusse astuks ja mu jälle naiiwiks teeks... jajah, Teie olete galant, krahw Drague. Et aga jälle nõnda nimetatud armastuse juure tagasi tulla, suur Napoleon on kõige targema sõna ütelnud, mis sel alal iganes ütelda võib: Kes mõlemast armastajast esimesena jalga laseb — see on wõitnud! Mis Teie selle kohta arwate, krahw?“

„Teie kõnelete, nagu oleksite Teie mõni madame de Staël!“ wastas Jan imetlewa pilguga.

Äkki hakkas ta oma pojast rääkima, kes oli tantsuõpetaja Buenos Aires'is. Minewal aastal oli ta sinna sõitnud.

Algul oli ta oma emale paar korda kirjutanud, wiimasel poolel aastal polnud temast aga midagi enam kuulda olnud. La Gonlue ohkas.

Kohe peale selle hakkas ta äkki kõhima. Jan waatles teda hirmuga.

„See pole midagi, m o n p e t i t,“ ütles ta, kui jälle wabalt hingata wõis. „Seda teeb sügisõhk. Küllap näete meil tuleb tänawu külm talw Hu, kuidas ma külma wiikhan!“ Ja ta silmad laiusid ja läksid niiskeks. „Olen weidi raha kogunud, sõiduks Riwiera'sse seal, Mentone'i ilusal surnuaial olen ostnud omale matusekoha.. Sealt võib Itaaliasse waadata... Ka ilusa samba jaoks jätkub rahast. Mu notaariuse käes on testament. Kiwil peab seisma kiri: La Gonlue. Ja allpool: Kes puhas on, wi-saku esimene kiwi...“

Jan liigutas end närwlikult edasi-tagasi. See polnud sugugi enam ilus. Daam läks ju sentimentaalseks. Jan wiipas päwija kohale ja lasi shampanjakorgi awada.

Kas see oli nüüd kuldse weini süü, aga tõepoolest järgnes juba teisele klaasile reaktsioon. Jan'i kergenduseks hakkas La Gonlue oma nooreea juhtumusi jutustama, isegi kaunis pikantseid. Ta wahutas mitte wähem kui mõni musseeriw wein, ja krahw Drakenhjelm kuulis kõiki neid galantseid juhtumusi, mis kunagi Pariisi olid üllatanud.

Dessert'i puhul wapustas daami uus kõhahoog. Kui see oli möödunud, wõttis ta taskust wäikese pudelikese kollaka wedelikuga ja walas sealt weidi oma tühja weiniklaasi.

„Minu rohi!“ ütles ta ja naeris. „Küllap näete, see aitab silmapilkselt!“ Ta tühjendas klaasi. „Brrr. Hästi ta ei maitse... Shampanjat, krahw, ääretasa!“

Jan walas klaasi. Äkki tundis ta enese hüpnotiseeritud olewat. Ta oli tahtnud daami eksitada, et ta oma segu ei jooks, kuid ta ei suutnud seda. Ja kui ta nüüd waatas daami kahwatanud näkku — nägi ta, et see äkki oli muutunud: kortsud silmad silenesid ja läksid helkima, ilme läks mahedaks kui mõnel madonnal, ja palgetel löid punetama ilusad roosid. Suu oli põlewalt punane. Jan nägi Gonlue'd sarnasena, nagu ta oli olnud oma 25. sünnipäewal, armas, ilus, noor. Noor kuulus prima-donna Moulin-Rouge'i balletist...

Kui daam järgmisel silmapilgul vastu tauda kukkus, teadis krahw, et ta surnud on. Ja weel enne kui tulid pälwijad ja hiljem politsei, läks tal õnneks tuhja pudelit oma tasku pista.

Arstid konstateerisid südamerabandust lubjanemise alal.

Kui krahw Drakenhjelm sel öösel Roots kiriku tuli, kus ta magama pidi — siis läks ta kindla sammuga altari juure ja süütas suurte kandelaabrite tuled. Siis jäi ta ühele pingile istuma ja wahtis üksisilmi tulesse. Kuni need kustusid hommiku eel.

Elektriwann.

Rootsi kirjaniku Dan Bergmann'i humoresk.

Eduard Swensson tuli ühel päewal ühe oma sõbra, kuulsa noore elektroterapöidi juure — ärgu lastagu end sellest raskest sõnast heidutada, waid korratagu seda sõna wiiskümmend korda järgimööda, siis läheb asi juba libedalt — nii siis elektroterapöit Johannes Lundbergi juure.

Terwislikult polnud Eduard Swenssonil mitte midagi wiga, ta tuli ainult, et omale 100 krooni laenata. Kui temalt küsis doktor Lundberg, kuidas ta käsi käia, siis pomises ta midagi ägedast külmetusest. Sest see ei awalda kunagi head mõju noore arsti peale, kui kellegi terwis korras on.

Ja Eduard Swensson soovis doktori peale head muljet awaldada.

„Suurepärane! Suurepärane“: ütles doktor Lundberg. „Siis pead elektriwanne wõtma. Sain just täna supeluskapi. Seal nurgas seisab ta. Wõta riided seljast.

Eduard Swensson piilus suure, masiivse supeluskapi poole, mis peaaegu rahakapi nägu oli, ja mõtles oma sajakroonilise peale.

„Täna wäga,“ ütles ta, „mitte täna... olen öieti sinu juure tulnud, et . . .“

„Ah mis, ära wigurda, wõta riided seljast!“

Ja doktor Lundberg kiskus supeluskapi ukse lahti ja näitas talle kapi sisimat, sees asuwat tooli ja hulga hõõglampidega warustatud seinu. Eduard Swenssonil polnud selleks tuju.

„Ei mul pole aega,“ ütles ta, „kas sa ei saaks...“

„See kestab ainult kümme minutit. Küllap näed, kui hea see rinnawalude vastu on. Kas näed!“

Ja doktor Lundberg nõõpis Eduard Swenssoni westi lahti, kiskus tal saapad jalast, krae kaelast. Mida pidi Eduard Swensson tegema? Ta pidi leppima, sinise paberi pärast.

Silmapilgu hiljem seisis ta kogu oma mehelikus ilus ja alast arstii ees, kõhukese mugawa ümarusega, mis ta muidu kaunis nurgelisi kontuure meeldiwalt katkestas. Doktor Lundberg lükkas ta õrna wägiwallaga supeluskappi, lõi ukse kinni ja asetaskaan peale, s. o. Swenssoni pea paistis läbi kaelawõru wälja. Ja siis pööris ta mingisugust hoowa ja andis seega woolule wabaduse.

„Kas pole suurepärane?“ päris ta pühalikult.

Jah, see oli tõesti kaunis ilus. 45-kraadiline meeldiw soojus hoowas läbi Eduard Swenssoni keha. Ja siis algas higistamine. Kui ollakse alasti, siis pole higistamine sugugi nii hull.

Ja kui tal siis highi üle otsaesise hakkas tilkuma, pühkis seda doktor Lundberg oma taskurätiga ära — ta ise ei saanud ju ligi — ja rawitses teda nii liigutawa ja heatahtliku hoolega, et mees oma külastuse otstarbe awalikkuse ette kandis.

„Aga palun wäga, kõige suurema hea meelega, kui tohin ainult wähega appi tulla! ütles doktor Lundberg, lehitses oma kirjatasku ja tõi sealt suure rahapaberi nähtawale.

„Aga, et mitte unustada,“ ütles ta weidi kõheledes, „wann maksab 20 krooni. nii saad sa siis sularahas ainult 80 krooni. Üks silmapilk — lähen wahetama!“

Ja dr. Lundberg tormas trepist alla ning kihutas üle uulitsa, põrkas elektriwaguniga kokku; sealt kanti ta (haigetõllas) haigemaija.

Ja Eduard Svensson ootas. Ta ootas weerandtunni ootas tunni, ootas kaks. ja kogu aja higistas ta. Aga miks ei tulnud ta siis välja? Supeluwann oli wäljast kinni pandud! Jumal, kuidas ta koputas ja hüüdis ja müras ja wandus! Aga ta ei julenud jalgadena lükata, sest ta kartis, et satub wastu hõõglampe. Ja kogu aja higistas ta. Higi tilkus sõna tõsisest mõttes üleni. Nüüd tundis ta rõõmu oma skeleti pärast, see oli igatahes midagi kõwa, mille peale wõis loota; kõik muu pidi häwinema Wäike, mugaw kõhuke oli ainult weel tühi kest.

Lõpuks, hilja õhtul, tuli doktor Lundbergi passija. Siis oli Eduard Svensson juba nii uimane, et ta pea kapi kaanele oli laskunud. Kuid passija ilmumine oli teda elustanud, ja ta palus kaeblikult, et see kapiukse awaks. Kuid sel waesesel! Tal polnud wastawat wõtit. Ainuke wõti, mis olemas oli, oli doktor Lundbergi wõtmerõnga külge kinnitatud, ja wõtmerõngas asus doktor Lundbergi püksitaskus, ja doktor Lundbergi püksid olid haigemajas.

Ja keegi ei aimanud, et nad seal on! Siis palus Eduard Svensson nuttes, ta kustutagu vähemalt hõõglambid. Seda tegi passija, niihästi kui oskas, ja pööris muidugi walenuppu ja awas seega uue woolu, mis weel palju hullem oli kui esimene. Palawus kapis tõusis 80 kraadi peale, ja Eduard Svensson karjatas waljusti ja hakkas metsikult rõökima. Isegi kõrbenud lõhna hakkas lewima. Aga kui tubli passija edasi eksperimenteeris, läks tal lõpuks ikkagi korda. kõiki woole katkestada. Ja Eduard Svensson tundis enese pea-aegu õnneliku olewat. Et inimene ka seisukorda wõib sattuda, kus end tunakse olewat õnneliku, istudes kas wõi supeluskapis! Kuid õõ laskus Eduard Svenssoni kohale, ja passija pidi lahkuma, pärast seda kui ta teda doktor Lundbergi kapsastega oli toitnud. Elu läks jällegi kibedaks, sest supeluskapp hakkas aegamisi jääkapiks muutuma, nagu Eduard Svensson tundis ja aru sai. Oodates ikka weel doktor Lundbergi ilmumist.

Keset ööd kuulis ta eestois hiilivaid samme, ja siis awati doktor Lundbergi operatsioonitua uks. Eduard Svensson tahtis parajasti wiha ja rõõmu seguga hüüda:

„Nii siis, lõpuks tuled ometi, sa wõrukael!“ kui ta mehe käes olewa elektrilaternana walgusel nägi, et ta ees tõsine wõrukael seisis. See oli murdwaras. Hirmus, ta habe oli ajamata!

Murdwaras lähenes supeluskapile, pidades seda andeksantawal kombel rahakapiks. Eduard Svensson mõtles, mida wõiks küll waras teha, kui ta ta pead kapi otsas silmab. Kuid kelm ei pannud seda täheleegi. Nähtawasti pidas ta seda mõneks pronkskujuks.

Ühe silmapilgu näis see küll nii olewat, nagu oleks wargal kawatsus kuju maha tõsta, kuid siis pidas ta seda asjatuks ja asus oma muukraudade ja wõtmetega tegewusse. Kuid kapp oli absoluutselt wargakindel. Waras ei jõudnud töös edasi.

Eduard Svensson waatles tööd suure huwiga. Kelm murdis, raius ja ohkas, kuid kõik oli asjata. Lõpuks läks tal hing täis, istus linoleummatile ja urgitses muukrauaga oma sõrmeküünealuseid.

Seal wihastas Eduard Svensson. Ta ei jõudnue end enam kauem walitseda. Ta hüüdis:

„Mis kuradi laiskus see on? Tehke oma töö ometi korralikult!“

Kelmist sai silmapilkselt kriminaalwaimuhaige, ja ta tormas waljusti lõuates pimedasse öösse.

Jutt doktor Lundbergi kokkupõrkest elektriraudteega, sissemurdmisest ta korteris ja Eduard Svenssoni wiibimisest supeluskapis lagunes pealinnas kiiresti laiali.

Juba järgmisel hommikupoolikul seisis kapi ees ajalehereporter sule ja ploknoodiga ning kirjutas oma palehigis ja usutles Eduard Svenssoni. Algul oli ta teda selleks maheda wooluga üles sulatanud, sest kapisolija oli wahepeal puukangeks külmanud.

Eduard Svensson pidi kõik ära jutustama, oma muljeid supeluskapis kirjeldama ja paar biograafilist teadet enese ja oma perekonna üle andma.

Siis seadis reporter oma päewa-pildi-apparaadi üles ja palus Eduard Svenssoni hästi õnnetut nägu teha ning ebamugawa asendi walida. Ja siis wõttis ta mehe protesti peale waatamata üles.

Siis wõttis reporter wõtme taskust — supeluskapi wõtme.

Ta oli muidugi juba haigemajas olnud, oli doktor Lundbergiga kõneleda püüdnud, kuigi siin resultaati oli olnud hale, põhjusel, et doktor Lundberg ikka weel meelemärkuseta oli.

Ja nüüd tahtis ta weel hullumaija rutata, et ka kriminaalwaimuhaige jutule pääseda.

Wennad.

Piiri Kaljo.

Laanis ja lepikuis luitasid kolm mureta poisikest-wenda. Pikad ja igawad oliwad nende päewad, sest iga mäng tekitas otsatu palju küsimusi, mille peale keegi ei kostnud. Mida enam nad wastust otsisid, seda enam kerkis neid esile. See teadmatus wõttis mängu tuju, andis asemele igawuse. Ja päike seisis aga ikka alles paigal Kiibeonis, kuu Ajalooni orus.

— „Mis on sealpool taewatähtede?“

— „Aga mis oli siis, kui weel midagi ei olnud, ei kuud, päikest ega maailma?“

— „Ja millega wõi kuhu lõpeb see sinine õhuruum, mis meie peakohal?“

— „Kukepuu onu on kuri mees, wäikeste tigidate silmadega — ja keegi teda ei salli. — Ema ütleb, et ta olla nõnda loodud! — Miks teda siis nõnda loodi? Onul endal ja kõigil tema tuttawil on ju temapärast paha olla!“

— „Kas aga Jumal on ka nii wägew, et jaksab niisuguse mehise mehe luua, kellele ta ise ei ulata silmi waadata ja kellest ta isegi wõitu ei saa?“

Nii küsisid lapsed sageli üksteiselt. — Kui wanaisa sarnast kõnet kuulis, ei aidanud ta lastele arutella ega kostust leida, waid kurjustas sõnalausumata, ähwardades sõrmega.

Aastate möödudes, ühel keskhommikul kutsus isa poisid oma juure, mõõtis silmaga nende pikkust ning käskis neid teele astuda. Nad läksid ka. — Endel, sale noormees, jättis jumalaga ööpikuga kaharal pärnapuul, ja teisel warahommikul enne koitu wõttis

warnast oma wiiuli ning astus üle läwe, jättes wärawa walla, nagu tahaks ta lapsepõlwe mängumurule peagi jälle tagasi tõtata, et weel kord mängida isatalu lahtise akna all. — Tema walis omale jalgteeraja, kitsa ja auklise, maantee paremal serwal. Kõrwal ja jalge eel kaswasid nõgesed ning ilusad oriohaked tumepunaste puutumata õitega, kaugemal läikis jõgi, niritises kosutaw allik, ning paksud õitsewad lehtpuud kui katused pakkusid wäsinud rändajale palawa päikese eest wilu ja warju sageda wihma eest kaitset. Ja Endel mängis wiulit igal hetkel — temaga trillerdasid laululinnud, hõiskas öökullgi hilisel õhtul sügawas metsas. Tihti unistas Endel kodukoplist, karjamaast ning mahajäetud isamajast awatud wärawaga, mis nagu ootel seisis. Ja kõigile seni kostmata küsimusele andis nüüd wiul waikse wastuse. — Kuni oli antud talle elu, ei kustunud kunstniku silmist säraw noorustuli, kuigi keha wajus küüru ning käed kohmetusid. — Elada oli õnn, nutta hea ja naerda meelitaw.

Teine wend Tiit, kes kõigega leplik, oli kogu aeg kätest kinni wennakeste wahel mänginud, alati nende nõu ja abi tarwitanud — ehmus, kui äkki omi mõlemaid käsi ainuüksi abitult wabanä tema enda külgedel allarippumas leidis. Aga tee ees, kuhu astuda waja, paistis lai, otsatu pikk ja wäsitaw — ei tutwat häält eespool hõigatamas, ega head ema julgustamas seljatagant. Loogeldes, aralt astudes algas Tiit wiimaks oma teed, kõndides keskteel, sealtsamast kaldu-des kõrwalolewate kõnniteede serwale,

paremale wõi wasemale poole. Warsti wäsis ta, oli üleni higine, jalad walusad üleminnes rööpaist, ettelangenuid kiwidest-kändest ja silmad pimedaks ummistund tolmust. Nõnda komberdab ta siiski kaua weel haigena, pea raske, risti-rästi üle awara tee — tungib wiimaks tuigerdades pahemale poole, kõnritee wiimsele äärel — seal komistades wäärduw jalg — ning noolena lendab Tiit läbi õhu, langedes alla sügawasse kuristikku. Nii hukkus ta, ning kostmata jäidki temale ta kauaaegsed küsimused.

Kolmas, kõige noorem wend Kaljo, kellel kotitais mängumajakesi, laewu, lennukid ja mõõku pööningul juba

unustusse jäänud, kergitab kiirelt kübarat, lukustab kodukambri ukсед, sulub wärawa ning lahkub. Sirgelt kindlal sammul kõnnib ta mööda siledat keskteid, mehiselel kannates kuuma, külma ja walju wihma walanguid, nagu ei tunnekski ta neid. Ja nõnda tõttab ja ruttab Kaljo kiirel käigul kauge linna kõrgete tornide poole. Teraw mõistus ja terwed käed peawad ta lapsepõlwe tuhatkostmata küsimust lahendama. Wahest wõluwad teda esimese wenna Endelikaugelt kostwad waiksed wiuli helid, mis algawad mõõmata sügawusest ning kaowad kuulmata kõrgusse... Siis tunneb ka Kaljo, et elada on õnn, nutta hea ja naerda nii meelitaw. —

Oma maalapife.

Saksa kirjaniiku Otto Höcker'i romaan.

4

„Jah, seda ta teeb,“ finnitab neiu. „Tema karebus ja kärebus on ainult wälised. Tõsi küll, ta saab ruttu wihaseks, aga mina arwan, see on heasüdamliste inimeste juures alati nii. Oma lahkumine tabas teda nagu wälk tüjebat tamme. Tema surm jättis isa südamesse suure haawa, mis iial kinni ei kaswa. Selle juure tulewad weel mured.“

Neiu hääli oli ikka kõikumawaks muutunud, nüüd wälkis ta heite aega.

„Ei, mele ei anna isale vähematki ohwrit,“ jatkas ta siis tasakesti ja nähtawa häbelikkusega, „me oleme õnnelikud, et tohime wiibida tema juures ja ta karmi saatust kergendada. Aga me saame ainult wäheteha. Kõik näiwad wändunud olewat meid hukutada — aga ei, seda ei pea Teie mitte traagiliselt wõtma, see tuli mul kogemata juust,“ hüüdis ta ja strutas läe nagu andeks paluwalt Harlandi poole. — „Nüüd tahan Teile näidata oma armsama koha. Seda ei tunne paljud ja me peame ka tüki maad ronima. Aga seda olete New Yorgi pilmelõhujates wististi ju õppinud,“ lõpetas ta naljatades.

Heameelega tarwitas Gordon sama tooni

„Kõige suurema kergusega ja muinasjutuliselt ruttu ronin ma kõige kõrgematesse majadesse — muidugi sõidutolis. Kardan ainult, et Teil siin Teie armsamas kohas sõidutool wististi weel puudub.“

„Seda tasuwam on wäljawaade, mida Teie ülewal wõin töötada, eriti weel täna, mil õht nii imeselge on.“

Wälkides traawisid nad teeradafid.

Siis pidas Emily hobuse järsku kinni.

„Kõige parem on siin peatada,“ tähendas ta ja näitas läega kitsale kitsetele, mis mäge mööda liigeldi-loogeldi üles tippu wiis.

Gordon oli teinud tema eeskujul järele.

Nüüd wälkis ta naljaka meeleheitliku ilmega oma ees pöörilawas kõrguses seiswale kaljutipule.

„Sinna üles peame ronima?“ hüüdis ta ja ringutaski käsi. „Kui taewas vähemalt nii lahke oleks ja meile lennuki laenaks, kui siin sõidutooli juba ei ole!“

„Lähed juba niisama ka. Peab ainult olema piisut püstiwust ja kõige pealt head tahtmist.“ wastas neiu samuti naljatades.

„Seda peaks öieti Teie isa enesele raamatusse kirjutama,“ et jaksanud Gordon ütlemata jätta, jatkas aga ruttu, nähes, et neiu waga tumedaks muutus. „See tuli ka kogemata mu juust. — Aga tõtt ütelda, miss Emily ma ei loobu tõesti lootmast, et lõppude lõpuks lõik ebatõlad omelt weel hästi lõpewad.“

„Ei, ei — mitte meil!“

See kõlas karedasti, ja neiu näoilme oli weel tufasemaks muutunud. Aga ainult mõne

sekundi kestis see, siis mõitis jälle ta loomulik rõõmsus.

„Jätame kõ. l äripäeva mured siia alla,“ ütles ta. „Lubasin Teid oma armsamale kohale juhata. Nii siis edasi!“

Juba oli ta hobuse ratjutid ühe puutüve külge sidunud, mille wälk mõni aasta tagasi purustand, ja Gordon Garland tegi ta eeskuju järele.

Naerdes ja naljatades wiis neid tee nüüd üles, neiu oma saatjast ikka pool tolnat samm ees.

Kergejalgselt ja sellejuures nii kindlasti liikudes, nagu sammuks ta siledaks poonerdatud toapõrandal, läks Emily ühest peatuskohalt teisele, kõrgemale. Garlandile aga oli see teekond, kõigest sportliksest wiiumusest hoolimata, kaunis raske. Wahetewahel pidi ta ennast mõnest etteulatamast kaljunurgast framplifut kinni hoidma, et mitte alla libiseda. Sellejuures woolas tal higi otsaesist ja pimestas isegi ta silmi.

Kõik need wälksed wastifused ei suutnud temas aga lümmatada mõnusat tunnet, mida ilusa neiu lähedus temas oli liikuma pannud. Ta ei wäsinud neiu gratifooz liigutusi wahtimast. Nagu kaljukits mõitis ta isegi kõige järsumad kohad, millest Gordon ainult sinniilmil lõandas üle minna, et mitte minestada ja libedat teed mööda alla kuristikku lennata.

Kuna Gordon veel wäimse teeweerandiga mõitlust pidas ja ikka tihedamini pidi peatama ja hinge tõmbama, kajas ülevalt kaljustikult juba Emily rõõmus hõiskaw hüüe.

„Siin me siis juba oleksime! Do — wäljawaade on suurepärane, veel ilusam ja selgem kui arwasin,“ finnitask neiu. „Tulge aga ruttu, mr. Garland. Rahju igasi minutist, millest siin ülewal peame ilma jääma!“

Kui Gordon warsti selle järele kaljuhargjale jõudis, kus waewalt kahel inimesel mõimalik oli üksteise kõrwal seista, pidi ta kõige pealt higi pühkima ja hinge tõmbama, enne kui oma jalgade ees leiawat suurepäraist looduspilti wõis imestama hakata.

Siis aga tuli ta suust wali waimustushüüe.

Rogu ilm näis nende ees awanemat. Kuhu nende pilk ka pöördus, ta ulatas mõõtmatu kaugusse.

Igal pool päiksehlitgus.

Minustti pilwefest poitnud taewafina segamas.

Püha, puutumata wailus, mis näis olewat otje ülemaine.

Ohulifist kõrgusest waadatuna, elas selles ühefujulises oruförbes, mis kõiges omas ulatuses waatajatele filma paistis, midagi luulelikku seletatud.

Mahe tuul puhus üle hallrohelist srawa logendiku ja muutis ta rahulikult lainetamaks mereks, mille laiad wood näisid kaduwat lõpmatusse.

Emily oli oma kaastase jaoks kaasa wõtnud kiikri. Tema ise seda ei tarwitunud. Kuna ta oma sõnadele tõenduseks siia ja sinna tähendas, nägi ta palja silmaga asju, mis ta kaaslane ijei kiikri abil alles otsides üles leidis.

„Kas näete seal üsna kaugele õhufest suitsu — pilwefest — küünalfirgelt tõuseb ta taewa poole? Weel, seal elab üks minu wenna hea sõber — ta on mõne nädala eest abtellunud. Olin ju mitu korda kawatseunud ta noort naist waatama minna, aga nagu see ikka nii on, mõtete juurest nende teostamisele ei jõuta,“ lõpetas ta kelmika naeruga.

„Teie peatfite enesele tõesti puhtamiseks aega wõtma. Aga selleks oiete ju liig hea maajamakene, mis Emily,“ ütles Gordon ja filmitseks neiu imestades. „Mina olen ridanud iga päew mõtlema Teie ja Teie hoolsa tallituse peale — tõesti, seda olen ma teinud. Tuline kahju on, et Teie oma noore elu siin üfifinduses mööda saadate ja kõigist rõõmudest ja naudinguteft, mida ilm Teile wõiks pakkuda, peate loobuma!“

Üsna imestades waatas neiu temale näkku. „Ja seda ütlete Teie mulle siin paigas?“ küsis ta kerge peawangutamisega. „Kas wõib leida kusagil ilusamat elu, kui meie seda siin waiifses, rahulikis orus tohime elada? Kas wõib wali maailm wäljas puhtamat naudingut pakkuda, kui näiteks sinne wäljawaade? Siin tunneb inimene enese olewat taewoga nii wahetumalt ja ligidalt sugulane — ei taha üteida, et me endid sellepärast teistest paremaks peame, teistest, kes äripäewa tolmus peawad elama, aga meile näib, nagu oleksime wälja waltitud ififud. — Näete, waadale sinna,“ katkestas ta oma jutu äkki ja tähendas wälfirutatud käega teisele poole, wastaspoolsele juunale, kust mustad hiiglapiekid ebaföaliselt waslu päiksepaisfset maastiku pilti filma postifid. „See seal on äripäew, nagu seda Teie maailm meid elama sunnib — ja selle oiete Teie meile meie rahulikusse, eraldatud elusse toonud!“

Garland ei waktanud kofe. Klifri kaudu waiifis ta tähendatud juuna poole. Sügawasse mäekaljude wahetele fängitatud, seifid seal kuni alla orgu miinitööliste üheilbellifed elumaja magamiskuurid. Terawamal waatlemisel wõis ta isegi ise oma üti kuristikujuu lähedal madalal kaljul ära tunda. Alnaruutudel färas päike, ja see jära tuletas Gordonile — mispärast dieti, seda ei osanud ta enesele tunnis-

tabi — meele wahutawatest woogudest piiratud tu'etorni tõffelimanitsemat ralgust.

„See kogu kuristik näeb peaaegu wälja nagu kuiwaks jäänud lõesäng,“ tähendas ta faaslastele. „Wõib enefele ette kujutada, nagu täidaks seda wahutawad wood.“

„Seks pole eriuist ettekujutust wajagi, sest mina ise olen juba mitu korda näinud, kuidas häwitaw kõrgewee puhul määratumad weefogud sellest kuristikust läbi woogawad,“ wastas Emily. „Danneks tarwitab aga jögi oma eesõigust selleks ainult harwa.“

Nad olid üksteise kõrwale kalju tipul rahulikult maha istunud, ja kuna Gordon ei wäsinud oma jalgade ees laienemat imetaolist maastiku diekt imestamast, jutustas ta ise oma, juurlinnas mööbasaadetud noorest east, selle haruldastest walguspunktidest, ja kirjeldas lõpuks sügawat mõju, mis tema peale ta nüüdne ümbrus suurepärase maastiku panaraamaga awaldawat.

Ka Emily jutustas libtsalt oma elust. Selle juures mööduks pärasilõuna, ilm et uad seda oleksid märganud. Nende wahelord oli nii soojaks muutunud, nagu ei istuks nad mitte alles esimest korda siin koos ja ajasid juttu, kuni Emily äkitselt ehmatades üles kargas ja alla orgu tähendas, kus nende hobused sõid.

„Sealt tuleb isa komisjoniherradega juba tagasi. Peame ruttama, kui neid teel weel tahame kätte saada.“

Ohates tõusse ka Gordon.

„Noh, miss Emily, sest saab ise tore allaminek. Beaksin ma Teist ülepeakaela mööda lendama, siis soowige mulle head teed, naljatas ta mitte just otseoheselt.“

Neiu naeris ainult ta wastuse üle' mis Gordoni südame kergituseks ka tõesti põhjendamata oli, sest allaminek oli palju kergem kui ülestu'ek.

„Tehtke, mis tahate, herrad,“ seletas Tom Dugan jahkumise puhul, aga kui te ka term maailma raha minu jaoks tagawarak paneksite minu otsuse peale te sellega ometi wähemat mõju ei awalda. Olen teile must walge peal selgeks teinud, et ma walitsuselt oma maa olen ostmud igaweseks ajaks, nagu see ka kirjas seisab, ja minult juba kolmekümne aasta eest, mil teist, herrad, enam jägu alles weel koolipingil istusid — ja teie ei arma ometi isegi et minu kirjalikult antud õiguse suudate wägivaldaga ühiskada. Nii siis wiimast korda, mu herrad: oma talu ma ei müü. Wõimalik et ma teid taktistada ei saa mind warjajaks tegemast, mu karja häwitamast, mis mult wiimast centikest wõtmast. Aga maailmas ei leia

wõimu, mis mind suudaks ära ajada minu maalt. Sellega jumalaga, mu herrad!“

Gordon Harlandi palwe peale oli Emily neid lubanud teelahtmeni saata, kust tee üles mäele wiis.

Muidugi oskas Gordon asja nii korraldada, et ta oma saatjannaga warsti üksteisega wõidlewa komisjoniliigetest maha jäi. Tal oli tunne, nagu peaks ta, enne kui jälle äripäewatõõse uppus, iga minutit kofku hoidma, mil tal õnn oli Emily seltsis wiibida. Niipalju ildsaid ja ihaldam swäärseid neidusid kui ta idas ka oli tundma õppinud, ükski neist polnud ta südant nii tormilikult rõõsuma panna suutnud, kui see armas, lihtne looduselaps oma seltsimehelikult usaldawa ja igafugusest edewusest ilmaolewa heasüdamlikkufega.

„Kas tohin warsti jälle siia tulla? Küsis ta, kui nende ees pahemat kätt mäele wiim tolmune leerada nähtawale tuli.“

Neiu naeratas kohmetult.

„Mis asi wõiks teid meie ütsindusesse meelitada?“ üles ta kõrwalepöörnud näol.

„Wäljawaade ülewal Teie armsamal paigal on mu südame pehmeks teinud, miss Emily“ jostistas ta neiuale kõrwa, mida pruunid lokid kräsufelt ümbritsesid, ja Gordon pidi koit oma tahtejõu koondama, et seda kõrwa mitte suudelda. „Kas lubate, et lähema l ajal weel kord tohin Teie wäljawaadet imestada?“

„Selleks pole nii luba wajagi,“ wastas neiu ja punastas selle juures wäga.

„Jah, see sünnib ainult — jah,“ — ta kõhataks kohmetult — „minu lähinägelikuse päraft. Mina ei saa kiikrita läbi ja kuulen heameelega, mis ümbruseft seletate. Siis saab hästi orienteeruda. Hm jah, miss Emily — mida ütelda tahtsin! Kas saaksite aga nii korraldada' et me wahest tulewal nädalal wõi ülehomme — hm, kõige parem juhul oleks mul küll juba homme,“ parandas ta kähku „ühels tunniks wabalts saaksite? Tänane õhtupoolik oli ju nii suurepärane!“

Kui ta neiu sügawat punastust märkas, punastas ta ka ise sügawasti ja waitis abitumalt, kui kõneofaw ta muidu daamide wastu ka alati ol olnud.

„Halloo, kas tule kaasa wõi ei tulegi?“ kuulis ta ennaft kutsutawat.

See oli komisjont esimees, kes oma faaslastega juba oli mäetele pööranud ja nüüd ka Emily'e jumalaga hüüdis.

„Sean tagasi minema,“ fokeles neiu ja püüdis oma kätt tema käest wõimetult ära tõmmata.

Aga Gordon ei lastnud seda lahti.

„Teie ei ole mulle veel vastanud miss Emily“ ütles ta „kas kohtame homme?“

„Aga miss siis nii ruttu?“ tuli neiu suust wiiwitades.

Ja kui ta siis Gordoni paluwat pilku märkas punastas ta uuesti.

„Wõib olla:“ sofiatas ta, fiskus hobueesli ümber ja kihutas tallu tagasi, ilma et kordagi oleks tagasi waatanud.

Kui Emily elumaja ning tallide wahel seiswasse õue kihutas, nägi ta oma isa efiweranda aatmel sügawas mõttes istumat.

Tom Dugan ei kuulnud kabjaplaginat, ja sama wahel pani ta tähele oma tütar, kui see hobuse suu äärest kinni hoides talli wäsi.

„Alles kui Emily üle õue tagasi tuli, tema ette seisma jäi ja oma käe tema õlale pani, ärkas ta mõtetist ja wahtis tütrele jahmunult otja.“

Restis tüli aega, enne kui ta selgusele jõudis, kes ta ees dielt seisis.

„Arwastin, et see sinu ema on, laps,“ ütles ta siis kummaliselt warisewalt tõlawal häälel. „Sinu ja tema sarnadus on otse wõrratud!“ Emily iskus tema kõrwale, wõttis ta wiiwitades tõrtuwasti käest kinni ja pigistas seda südamlisult.

„Ah, isa, soowisin küll, et oleksin emalt pärinud ka tema hea mõju sinu peale. Tahaksin sind ju nii heameelega toetada, isa, kui ma aga leiaksin õnnu, mis küllalt nii weendumapanewad oleksid, et sina oma meele muudaksid.“

Taluni flimmites teda kõrwalt, siis tõmbas ta oma käe tema käest ja nihkus temast eemale.

„Kas puhub sina ka sama pasunat?“ küsis ta karebaste. „Kas ei ole sellest veel küll, et maailm sita minu juure rahutuist toob — kas peab siis ka minu oma laps mulle wahtu hakkama?“

Neiu ei lastnud ennast ta kibedate tähenduste läbi hirmutada.

„Sina tunned maailma paremini kui mina,“ püüdis ta teda rahustada, „aga oma laste juures ei tarwitse ja iial kahelda.“

„Ah, pea oma lapsearmastusest suu!“ pahwatas wanamees karsitult, kui tütar talle pisarfilmil otja waatas ja ta sealt enesele näis etteheidet wälja lugewat. „Lapsed on inimesel aatmalt nii kaua, kui neile head saab teha. On nad veel wäikesed, peab neid maiustega meelitama, tunnawad nad endid olewat suureid, siis peab alandlikult nende tahtmist tähtma — wõi nad kaowad. Kas ufud, et mina sinu hinge ei tunne? Ohoo, tuleb päew, mil ja kerg: südamega lähed oma mehe maailma!“

Neiu punastas ja kahwatas, äigas käega südame suunas, tahtis rääkida ja jäi süü tundes ometi wait.

„Kõik wõiks ju ometi teifti olla, isa,“ algas ta lühikese waikimise järele aral toonil. „Waata, inimestel on meiega ometi hea nõu. Mr. Garland ütles alles weel wahel aja eest lahtudes, et sa enesele lahjutatuleks makstud raha eest wõiksid igal pool uue koha osta, kui ja ei taha kapitali protsentdest elama hakata.“

„Mina pole laistleja, kes käed sulle paneb,“ urises wanamees. „Nii kaua kui päike weel paistab, töötan ma.“

Pisarfilmil wõttis tütar ta kätest wastupanekust hoolimata kinni.

„Isa, lõpeta see hirmus seijuford!“ palus ta muukudes ja lämbunud häälega. „Kui meie hea ema weel elaks, tema oleks esimene, kes sulle nõu annaks — järele anda.“

Dugan kahwas tema poole ja wahtis tütrele tarretult otja.

„Kui sinu ema weel elaks, siis muidugi oleks kõik teifti,“ ütles ta sügawasti õhates.

„Tema tarwitaks ütelda ainult ühe sõna, ja mina wõtaksin rändajatepi kätte. Mis maksaks mulle see maa, olgugi ta meie usinusega kallist ostetud. Igal pool on Sumala maa, ja kui teda pühitaks sinu ema jalga ja seisaks tema, kes mulle on olnud enam kui elu ja igawik, jälle minu kõrwal — terjusmaesena lahkusin ma siit, puistaksin tolmu jalgaadelt ja algaksin kufagil mujal oma jõuga. Wõiksin ma sinu ema eest töötada ja ta enesega kaasa wõtta laps, kõik waew ja raskus õnnestaks mind, sest alles sinu ema läbi sai mulle see maa siin koduiks, kodumaaks, ja et ta siin nullas magab, sellepärast ei wõi ma siit ka lahkuda ja ükski wägi ega wõimus maailmas ei jaks mind siit minema ajada!“

Hoigades peitis ta oma näo käte wahel. Waewalt tundis ta, kuidas tütar enda tema najale surus, ja alles tüki aja pärast kuulis ta jälle, mis tütar talle ütles.

„Aga see peab nii olema!“ lausus tütar. „Sina ei jaks seaduse wastu seista, see on wõimatu — meie peame siit lõpuks wägiwallaga lahkuma?“

Isa noogutas lühidalt pead.

„D'gu!“

„Ah, isa, igal pool ju puhub Sumala hingedist ja kuhu meie ka lähame, waimus käib meie kadunud ema meie feltis.“

Wanamees õhtas, äigas enesel käeseljaga. pikkamisi üle näo ja raputas siis pead.

„Laps, sina ei saa minust aru,“ ütles ta tumebaste. „Minu elu ei olnud mitte päewade ja ööde, nädalate, kuude ja aastate järgnemine“

— mis ta mulle väärtuslikeks tegi, tuli sinu emast. Tema oli minu hea ingel — ja Jumal teab, kui kerjuswaeseks ta minu tegi, kui ta tema minult ära võttis“

Ta võttis Emily käest kinni ja wils ta ema hana juure. Hingeldades pani ta seal oma käe kalmu kividelle.

„Kuidas pean ma sulle nüüd seletama, laps, mis mind selle maalapi küljes kinni hoiab,“ algas ta tasa. „Sest siin ei ole sinu ema mulle mitte surnud — kaugelegi ei ole ta, waid rändab igal sammul minu kõrwal; iga jalataits maad tuletab mulle teda meele; tarwit- sen ainult filmad kinni pigistada, siis näen teda jälle oma ees, kuidas ta lillesid kastis wõi umbrohtu uaiastas, kuulen ta häält, kõlawat ja armast, sest nii wäga kui tööl ka kiire oli ja kui usinasti ta ka töötas, hea sõna ütlemiseks mulle oli tal alati aega. Südamlik ühe- meel sinu emaga, teda ma alati oma ümber tean, kuigi ma teda oma meeltega enam näha ja tunda ei saa, hoiab mind weel ainukesena maailmas kinni. Sellepärast ei wõi ma siit lahkuda, sest kui ma siit lähaksin, siis ei tuleks sinu ema enam minuga — ja teda on mulle hädasti waja, sinu ema,“ kisendas ta äkki.

„Wõiksin enesele ette kujutada elu ilma hingama- mata, aga alnust päewagi elada ilma sinu ema läheduseta, teda ei jäta siia, kus me olime õnnelikud, kus me töötasime, lõime, loot- sime, edasi püüdsime ja ehitasime, kus meie ümber õnn elustuma hakkas — ei, laps, ma kordan — sellest kalmust lahkuda ma ei wõi!“

Tume, poolkambunud hääl tuli ta kõrvalt. Ennast mitte enam walitseva suutes, langes ta karedatele kividelle kummuli.

5.

Kui Dugani talu elanikud juba waremalt waikides olid sõõnud, siis walitses nüüd lauas enamasti kurb surnuataheleumus.

Kui Joe ühel hommikul einelaualt jälle sõnatult tõusis ja, nagu harilikult raskeil sam- mul ukse poole sammus, jäi ta selle lähedusse seisma ja pööras tagasi taluniku poole, kes juba lagunenud majapildli kätte wõtnud ja pa- rojastit akna alla tugitoolele tahtis istuda.

„Bean lähemal ajal kohta wahetama, peremees,“ ütles ta lühidalt.

Tom Dugan oli tahtnud parajasti prille ninale asetada. Nüüd lastis ta käed ühes prillidega süles olewale raamatule wajuda ja waatas wanale kirjasele, kes pikkade aastate jooksul talus otse raudwaraks saanud, terawasti näku.

„Lahkuda tahad sa? Kas olen sulle midagi puudust tunda lastnud? Wõi ei maitse sulle enam söö? Wõi maksan sulle liig wähe palka?“

Joe tõrjus kahe käega.

„Just wastuoksa. Mulle makstakse laisfle- mife eest. Ja see sööb mu südant, peremees. Olen enese arust mees, kes Teie taskust raha warastab.“

Nüüd hakkas Tom Dugan lühidalt naerma.

„No waata nüüd — meie wana Joe on oma südametunnistuse üles leidnud?“

Siis jäi ta koha jälle tõsteks ja jatkas:

„Kui need kõik su kaalumised on, siis jää aga rahulikult paigale — kui sul selleks lusti on. Wastasel korral mine — mina ei sunni kedagi jääma!“

Joe sügas kõrwataguft, tõstis üht ja teist jalga ja wangutas pahaselt pead.

„Kes räägib sellest! Teie peaksite kõige paremini teadma, et ma kõige parema meelega siia jääksin. Kas ei ole siin minu kodu? Teie ümberkäimises asi ei seisja. See on niisugune, et enesele wõiksin ette kujutada, nagu oleksin ise peremees.“

„Nii siis!“

„Aga ütlege ise, peremees, siin pole ju enam midagi teha, sest waewalt on meil siin ülewäl weel loomi. Igaks käestruutuseks on siin kolm meest, kes üksteisel konnaflinud wälja tambivad, et aga töö kallale pääseda! Ja kui meel lootusiki oleks, et tulewad jälle paremad ajad! Aga selle wastu lõheb asi iga uue päe- waga pahemaks. Pabti minema. Siin üle- wal enam rohtu ei kaswa ja selle asemel kasvab mele juu kinni. Uuestatakse ka ratsa- sõit, peremees. Seep see on. Inimene jääb kangeks. Meiesugune jääb aga ainult sabulas nooreks. Jah, kui Teie uuesti alata tahaksite, kusagil wäljas, kus Jõhand Jumal meilt inimestekatku weel eemal hoiab, — isegi Teie tahe ei wõiks mind seal Teist lahutada. Siin aga pole mõtet. Mitte üksi ma ei näi siin oma meehest olewat üleiligne, waid ma olen seda ka tõesti!“

„Siis mine!“

Ei Dugani sõnad aga kehafeks ei lastnud atmata, mis ta südames. Ta wõttis ühest kapilaekast mingisuguse wana kulunud wihu, kuhu ta aastate laupa õit tähtsamad kuu- päewad üles tähendanud. Seda soris ta tüti aega.

„Tõesti,“ ütles ta siis, „siin see seisab. Si- mesel oktoobril tulnud, sinu kuu lõpeb wiimsel septembril. Nii siis — tehtud! Wiimsel sep- tembril lahkud sa — see tähendab: tänz nelja nädala pärast,“ lõpetas ta, informeerudes seinakalendriile pilku heites.

„Well, siis ma lahkun,“ ütles Joe, kes niisugust ülesütlemise vastuvõtmist küll waevalt oodanud, sest ta suu oli üllatuses lahti jäänud.

Taluniku arvates oli asi lahendatud ja korras. Ta süvenes pliblistse ja ei pannud tähelegi, et Joe weel hetkeks ukse ette seisma jäi ja selle siis wiimaks wälja minnes oma taga ilma mingi tarbeta pautudes kinni löi.

Seda ehmatanum oli Emily, kes wahel ajal laua ära koristanud ja selle juures nende juttu oli kuulnud. Kui ta wana karjast nägi kõrgist mööda sammawat, näitas ta temale elawalt käega.

„Aga onu Joe,“ tähendas ta etteheitwalt, kui see lähemale tuli, „kas kuulsin dieti — sina tahad meilt ära minna?“

Joe noogutas energiliselt pead.

„Seda ma kawatjen.“

Mees naeris lühidalt oma ette, enne kui jättas:

„On wististi nõnda kõige parem — ei wõi ju teada, kas see igaweseks on. Noa saatis ka tuufese wälja, enne kui laewast lahkus. Ja kes teab, kas su isa kord ka weel teatud õlpuulehte ei waja.“

Ta naer kõwenes ja telmikad wõlbid ta kortjunud nõol pääsesid jälle matkusele. Palju ütlemalt pilgutas ta neile filmi.

„Kauaks su isa siia üles muidugi enam ei jää, sest kui siia orgu weeputus tuleb, siis ei aita enam laewgi. Siis muud kui katsu plehku panna, mis?“

„Ma ei saa sinust täiesti aru, Joe. Kas usub orutammi pärast?“

„Well, wefi kihutab ta siit minema, ja o'gu ta pealuu kõwem kui ka'jud meie ümber. Aga nii laua see arwatawasti ei kestagi. Ei taha ta siia üksi maha jääda, siis peab ta juba warem pakkimise peale mõtlema, see isa. Hahaha, nelja nädala pärast sean ma oma pambur, ja mis puutub kellelegi nooresse ladysse, kes hiljuti sukru asemel gipfi pudingisse segas ja selle siis lauale löi, ilma et ise seda oleks märkanud —“

Temale selgesti arusaadawa tähenduse peale oli Emily näost purpurpunaks muutunud. Näüd filmitses ta wana Joet wihaselt.

„Mii wihatandja oled sa, Joe? Peaksid häbi tundma! Nagu ei wõiks inimene libet a kirusega eksida!“

„Eriti kui libe kirr on teatud wäljawaatekohale rutata, hahaha! Nagu hiljuti, mil sa

mõtete loakiloletku puhul peotäie jahu asemel kaks naela soola kimpidesse segasid. Hohoo, kui tore see maittes! Noorte inimeste juures ei nimetata seda mõtete loakiloletuks, waid —“

„Suu! Ma ei taha seda kuulda!“

„Aga see ei muuda tõstasju farmawõrdki — ja kui ma enesele oskasin ette kujutada, misugusesse mehesse dieti, siis wõiksin waduda, et meie Emily mitte wähem pole armunud kui“ — ta katkestas äkki, pani käed wälja waadates silmaulmudele ja waatas orukatlasse, kust parajasti tuwem, lähemale tulew tolmupilw nähtawale kerkis — „no jah, nagu umbes seal see suur keegi, kes seal parajasti nii tulise ajuga lähemale kih tab.“

Silmapiigu tundis Joe neiu abitust kohmetusest lõbu, siis noogutas ta tema poole heatahtlikult pead.

Emily ei wastanud temale midagi, waid ruttas juures segaduses oma tupp, mille ukse ta oma taga riimi pant. Ka kui Joe warsti selle järele teatas, et Gordon Harland külla tulnud, ei tahtnud ta esiojja nähtawale tulla. Oli alles weel isa hüüet waja, kes talle kõsu andis külalisele midagi süüa tuua, et teda toast wälja tulema sundida.

Ta leidis inseneeri weel esimerandalt, kus ta ennast hoolega tolmust puhastas, kuna ta isa läwel seisis, selgesti nähtaw wõdrastus ootamata külakuse üle nõol.

Kui ta tütrele oma käsku, wõõrale süüa muretsema, korrata tahtis, tõrjus Gordon tänades, ise ühtasi Emily poole astudes ja talle mõlemaid käsi wastu sirutades.

„Ei, ei, mul pole wähematki isu ja sama wähe piinab mind jänu. Mul ei ole ka mingisugust iseäralist asja, waid ma tuln ainult kuulama, kuidas mu armjad tuttawad elamad ja kas nüüd ju olete asja üle küpselt järele mõtelnud. Kommissjon nimelt nõuab kiiret otsust.“

Piltaw naeratus ilmus taluniku huultele.

„See on ilus Teie, herra — nagu näete, pole ma weel tõesti jänusurma surnud, mis muidugi mitte Teie teene ei ole,“ ütles ta hammustawalt. „Ja mis puutub soowitud otlusesse, siis o'ien selle kommissjoni herrabele miimati küllalt selgesti leada annud. — Aga wõtte istet ja puhale pisut — kus on siis Billy?“ pööras ta küsides tütre poole, kes selle peale ainult õlasid kehitas.

(Järgneb)

Prooso, Johann Peet, Marie Peet, W. Kandelin, Albert Pirn, Dolly Pajjas, H. Riga, H. Reining, Ringsmann, Osw. Rasmann, Hellin Sirelius, Marie Siirwelt, A. Simm, Albert Soans, Hilda Sõerd, C Suisdub, Ksenia Siitam, E. Salum, G. Soans, A. Stern, E. Tomingas, Oskar Tamberg, M. Tiido, Linda Tomingas, O. Tirmann, Gustaw Tamman, Uno Talwik, A. Ufer, Egon Utow, Dolly Wahlmann, Feliks Willemson, E. Welberg, Mihkel Wirbel, Ewald Winkelberg, Joh Weimann, K. Weimann Rudolf Wessmann, Joh. Winkelberg Oskar Winkelber, Ralf Wikstein, A. Wälja, E. Luikmann, A. Tohwer, O. Riesenkampf.

Tartus: Oswalt B., L. Fuchs, Hedwig Puijat, Zigé.

Walgast: Wold. Tamm, A. Anderson.

Wõrust: A. Lensment, Walter Maad, Wolrath Piirand, Walter Püss, Aug. Rämmal, A. Sinkel, M. Tibar, Felix Wõru.

Tapalt: Marta Baumann, R. Bauman, As. A. Jantra, A. Juul K. juul, W. Kull, E Lange, E. Luuk, H. Mikkin, Joh. Rätsep.

Rakwerest: Fritz Kask, Erik Priimann.

Pärnust: H. Alla, Katarina Seiler, E. Grents, A. Kase, Joh. Kangur, E. Kewardt, Joh. Leppik, Aleksander Lõokene, E. R Emmelgas, F. Kõlwart, Joh. Sai Herbert Soowik, H. Siigur, E. Sirk, E. Siitam, Olew Tammann, A. Tõns, Johann Udikas, A. Nigosson.

Wiljandist: Linda M., W. Matsike Aug. Mikk, Eduard Niin, A. Sepp, A. Tults.

Narwast: Helene Pebustow, O. Robmann, K. Waldmann.

Mõisaküläst: Bolly., W. Lilienblatt, Arnold Reinhaus. **Jõgewalt:** Willem Dakel. Wictor Rasin, R. Terasmägi. **Türiist:** Udo Essenson. **Sauelt:** R. Ehrmann, Salme Märka, J. Paris. **Ko lust:** Therese Kadak, J. Tõnisson. **Rõugest:** Eugen Karolin. **Koerust:** Eugen Kõnnapuu, **Laupast:** Aug. Haas. **Kilingi Nõmmest:** J Kerem. **Wiru-Raelast:** Adi Kaber, A. Neublau. **Ahjalt:** Peeter Kure. **Kasarist:** K. Lemmergas. **Wägewart:** Karl R. Murakas. **Alatskiwit:** B. Pärnits, Paul Peik, K. Wenter. **Amblast:** Ellen Tõnuri. **Aserist:** T. Weigel. **Illukalt:** A. Uffert. **Wana Karistest:** Jaak Tilla. **Koseit:** G. Lindwest. **Wäike Maarjast:** August Steinberg. **Sakust:** W. Reiman. **Pääsküläst:** L. Podolsky. **Kablist:** A. Martinson. **Tiskrest:** H. Kallas. **Kuresaarest:** Arnolt Bergmann, **Nõmmelt:** H. Intal, Harald Norman, Elise T. Linda T., E. Wentsel. **Palumuselt:** M. Lõoke, G. Muska, P. Puusemp. **Elwast:** O. Ehmman, Olew Mürk. **Werioralt:** Samuel Rammal.

Peale nende on weel saadetud üks ilma nimeta ja aadressita õige lahendus, missugune loosimisest osa ei wõtnud.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Jalgpalli — **As.** Tapalt, Pikk tän. 20; 2) Aino Kallase — Wõeras veri — **Fritz Kask,** Rakwerest, Aleksandri tän. 33; 3) E. Enno Walge õõ — **Joh. Sai,** Pärnust, Piiri tän. 16.

As. Tapalt: Palume talitusele oma õiget nime teatada.

„Romaani“ talitus.

„Romaani“ endiste aastakäikude

1922, 1923, 1924 — üksikuid numbrid wõib saada talitusest hariliku hinnaga: üksikud numbrid üksinumbri hinnaga 40 mk; 6 nr. $\frac{1}{4}$ aasta hinnaga (225 mk.); 12 nr. $\frac{1}{2}$ a. hinnaga (400 mk.); 18 nr. 625. mk.

1922. a. Nr. 2 — 18 üksiknumbrid 30 mk; 6 nr. 170 mk; 9 nr. 250.—; $\frac{1}{4}$ aastakäik (18 nr.) 500 mk.

„Romaani“ eesmärgiks on: tutvustada Eesti lugejatele maailma tähtsamaid kirjanikke rahvusvahelises valikus, seejuures rõhku pannes põnewuse, loetawuse ja rahwaliku keele ning kuju peale.

„Romaani“ sisuks on: igas numbris peale kolme pikema järgnewa romaani rida tuumakaid uudisjutte ja ilukirjandusliku wäärtusega iseiswaid mõtteawaldusi

„Romaani“ lugemispüürkonnaks on: kogu riik, sest „Romaan'il“ on abitalitused igas linnas, peale selle maal rohke hulk agentuure.

„Romaani“ tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik wabariigi postkontorid

Proowinumbrid hinnata!

„Romaani“ tellimishinnad 1925. aastaks:

Aasta peale	(24 nr nr.)	Mk. 750.—
1/2 aastat	(12 nr.nr)	„ 400.—
1/4 „	(6 nr nr.)	„ 225. -
2 kuu peale	(4 nr nr.)	„ 160.—
1 „ „	(2 nr.nr.)	„ 80.—
Üksiknumber		„ 40.—

„ROMAANI“ 1922 aastakäik (18 nr.nr.), hind 500 marka, 1923 aastakäik (24 nr.nr.), hind 700 marka ja 1924 aastakäik (24. nr.nr) 750 mk, kui ka üksikud numbrid (peale nr. 1 1922 aastakäigust) on weel saada.

Talitus: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Wäljaandja: Kirjastus-osaühisus „ARENG“